

ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΠΑΛΑΙΣΜΑΤΑ.
Η ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΧΕΔΩΝ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ
VATICANUS PALATINUS GR. 92

Τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἔρευνας γιὰ τὴ σχεδोगραφία τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν¹ ἀναζωπυρώθηκε σχετικὰ πρόσφατα μὲ τὶς συμβολὲς τῶν Keaney², Browning³, Gallavotti⁴, Ἴ. Πολέμη⁵ καὶ τοῦ γράφοντος⁶. Ἔτσι, τὰ τελευταῖα ἰδίως χρόνια ἐντοπίστηκε ἀξιοσημεῖωτος ἀριθμὸς χειρογράφων ποὺ παραδίδουν πλουσιότατο ὕλικό, καταγράφηκε τὸ περιεχόμενον μερικῶν ἀπὸ αὐτά⁷, ἐκδόθηκαν γιὰ πρώτη φορὰ ἀρκετὰ σχέδη καί, κυρίως, μελετήθηκε συστηματικότερα ἢ ἰδιότυπη ὑφὴ τῶν σχολικῶν αὐτῶν κειμένων⁸ ποὺ γιὰ χρόνια εἶχαν παραμείνει ἄγνωστα.

Ὅσο καὶ ἂν ἐκ πρώτης ὄψεως οἱ σχολικὲς αὐτὲς ἀσκήσεις, ἀρκετὲς

---

1. Ἡ φράση *Τῶν νέων φιλολόγων παλαίσματα* προέρχεται ἀπὸ ἓνα σχέδος τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ, πρβ. ἐδῶ σχ. ἀρ. 208.

2. J. J. Keaney, «Moschopulea», *BZ* 64 (1971) 303-321. Ὁ Keaney εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ μελέτησε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸν κώδικα Vat. Pal. gr. 92, ἐστιάζοντας ὁμῶς τὸ ἐνδιαφέρον του ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὸ πρῶτο μέρος του (πρβ. J. J. Keaney, ὁ.π., 307), δηλαδὴ στὰ σχέδη ἐκεῖνα ποὺ ἀπετέλεσαν γύρω στὰ 1288/89 τὸν πυρήνα γιὰ τὴν ἀντίστοιχη συλλογὴ τοῦ Μανουὴλ Μοσχόπουλου.

3. R. Browning, «Il codice Marciano gr. XI. 31 e la schedografia bizantina», *Miscellanea Marciana di Studi Bessarionici* [Medioevo e Umanesimo, 24], Padova 1976, 21-34 (= Τοῦ ἴδιου, *Studies on Byzantine History, Literature and Education*, London 1977, XVI).

4. C. Gallavotti, «Nota sulla schedografia di Moscopulo e suoi precedenti fino a Teodoro Prodromo», *Bollettino dei Classici* III.4 (1983) 3-35.

5. Ἴ. Δ. Πολέμη, «Προβλήματα τῆς βυζαντινῆς σχεδोगραφίας», *Ἑλληνικά* 45 (1995) 277-302· τοῦ ἴδιου, «Γεώργιος μαῖστωρ ἀγιοτεσσαρακοντίτης», *Ἑλληνικά* 46 (1996) 301-306· Ἴ. Δ. Polemis, «Fünf unedierte Texte des Konstantinos Manasses», *RSBN* n.s. 33 (1996) 279-292· τοῦ ἴδιου, «Philologische und historische Probleme in der schedographischen Sammlung des *Codex Marcianus* gr. XI,31», *Byz* 67 (1997) 252-263· Κ. Α. Μανάφης - Ἴ. Δ. Πολέμη, «Βασιλείου Πεδιαδίτου ἀνέκδοτα ἔργα. α') Συνοδικὴ ἀπόφασις καὶ Λόγοι, β') Σχέδη», *ΕΕΒΣ* 49 (1994-1996) 1-62.

6. I. Vassis, «Graeca sunt, non leguntur. Zu den schedographischen Spielereien des Theodoros Prodromos», *BZ* 86/87 (1993/1994) 1-19.

7. Βλ. κυρίως τὶς συμβολὲς ποὺ ἀναγράφονται στὶς ἀμέσως προηγούμενες ὑποσημειώσεις.

8. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ἀνάμεσά τους διακρίνεται σαφῶς μιὰ ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα κατηγορία σχεδῶν ποὺ ἔχουν συντεθεῖ ὄχι μόνο μὲ τὴν ἐπιδίωξη νὰ καλύψουν διδακτικὲς ἀνάγκες, ἀλλὰ προβάλλουν καὶ λογοτεχνικὲς ἀξιώσεις, πρβ. σχετικὰ Ἰ. Vassis, ὁ.π., 13-14 καὶ σμμ. 53.

ἀπὸ τὶς ὁποῖες προέρχονται ἀπὸ τὴ γραφίδα διαπρεπῶν λογίων, δίνουν τὴν ἐντύπωση ὅτι ἀποτελοῦν ἀνούσια συνθέματα χωρὶς ἰδιαίτερη χρησιμότητα γιὰ τὸν μελετητὴ, ἢ συστηματικὴ διερεύνηση τῶν σωζόμενων κωδίκων καὶ ἡ ἔκδοση τῶν κειμένων ἀποδεικνύει ὅτι μποροῦν νὰ προσφέρουν μαρτυρίες πολὺτιμες γιὰ τὸν φιλόλογο καὶ τὸν ἱστορικὸ τῆς παιδείας στὴν ἐποχὴ τῶν Κομνηνῶν.

Ὁ κώδικας Vaticanus Palatinus gr. 92, γνωστὸς ἤδη ἀπὸ καιρό⁹, ἐπισημάνθηκε πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἀπὸ τὸν Carlo Gallavotti, ὁ ὁποῖος ὑπογράμμισε εὐστοχα τὴ σημασία του, τονίζοντας ὅτι ἀποτελεῖ μιὰ ἀναμφισβήτητα πλούσια πηγὴ πληροφοριῶν τόσο γιὰ τὴ βυζαντινὴ προσωπογραφία τοῦ 12ου αἰ. ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἱστορία τῆς σχεδογραφίας¹⁰. Ὁ ἴδιος κατέγραψε μάλιστα τὰ ὀνόματα τῶν διδασκάλων ποὺ ἀναφέρονται σὲ αὐτὸν καὶ ποὺ συμβαίνει νὰ εἶναι πολὺ περισσότερα ἀπὸ ὅ,τι σὲ ὁποιοδήποτε ἄλλο χειρόγραφο, χωρὶς, ὡστόσο, νὰ προχωρήσει στὴ σχολαστικὴ καταγραφή καὶ διερεύνηση τῶν 425 σχεδῶν ποὺ διασώζει ἢ πλούσια σχεδογραφικὴ συλλογή. Στὴν παρούσα μελέτη θὰ παρουσιάσουμε τὰ περιεχόμενα τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ κώδικα (φφ. 122ν-239ν), δηλαδὴ τοῦ πλέον ἐνδιαφέροντος τμήματος, ποὺ περιέχει συνολικὰ 212 σχέδη, στὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὁποῖα σημειώνεται τὸ ὄνομα τοῦ διδασκάλου ποὺ τὰ συνέταξε. Κατὰ τὴν ἀναλυτικὴ καταγραφή τοῦ περιεχομένου τῆς συλλογῆς, θὰ ἐπιμείνουμε μάλιστα στὴ θεματολογία καί, ὅπου εἶναι δυνατόν, στὴν ἐπισήμανση τῆς προέλευσης τῶν σχεδῶν, ἀφοῦ, ὅπως διαπιστώσαμε, ἀρκετὰ ἀπὸ αὐτὰ ἀποτελοῦν παράφραση ἀποσπασμάτων ἀπὸ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ καὶ βυζαντινὰ κείμενα. Παράλληλα, σημειώνουμε καὶ ἄλλους κώδικες στοὺς ὁποίους ἐνδεχομένως περιέχεται τὸ ἴδιο σχέδος, ὅπου αὐτὸ εἶναι γνωστὸ εἴτε ἀπὸ τὴ βιβλιογραφία εἴτε κατόπιν προσωπικῆς ἔρευνας. Τόσο οἱ ἔμμετρες κατακλείδες ποὺ ἔχουν ἔκταση ποὺ κυμαίνεται ἀπὸ ἕναν ὡς καὶ εἴκοσι δωδεκασύλλαβους στίχους ὅσο καὶ τὰ τρία ἔμμετρα σχέδη τῆς συλλογῆς παρατίθενται ὀλόκληρα. Τὴν καταγραφή τοῦ περιεχομένου συμπληρώνουν ἀλφαβητικὰ εὐρετήρια τῶν incipit τῶν σχεδῶν καὶ τῶν σχεδογράφων τοῦ κώδικα, ὥστε νὰ διευκολυνθεῖ μεταξὺ ἄλλων καὶ ὁ μελλοντικὸς ἐντοπισμὸς τῶν ἴδιων κειμένων σὲ ἄλλους κώδικες ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη ἀποτελέσει ἀντικείμενο ἔρευνας ἢ λανθάνουν, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ καταστεῖ δυνατὴ ἡ ταύτιση τῆς πατρότητάς¹¹ κάποιων σχεδῶν ποὺ παραδίδονται ἀνεπίγραφα.

9. Πρβ. J. J. Keaney, ὁ.π., 307.

10. Πρβ. C. Gallavotti, ὁ.π., 21-30.

11. Ὡστόσο, σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀπόδοσης τῆς πατρότητας τῶν σχεδῶν ἀπαιτεῖται ἰδιαίτερη προσοχή, ἐπειδὴ οἱ πληροφορίες τῶν σχεδογραφικῶν συλλογῶν δὲν εἶναι πάντοτε ἀξιοπίστες. Τὸ ἴδιο σχέδος εἶναι δυνατόν νὰ παραδίδεται μὲ διαφορετικὴ ἐπι-

Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἐπιχειρήσουμε μιὰ πρώτη διερεύνηση τῶν κειμένων ποὺ παραδίδει ὁ κώδ. Palatinus, ὥστε νὰ ἀξιοποιήσουμε ὀρισμένες πληροφορίες ποὺ φωτίζουν καλύτερα κάποιες πτυχές καὶ πρακτικὲς τῆς πρωτοβάθμιας ἐκπαίδευσης στὴν ἐποχὴ τῶν Κομνηνῶν. Εἶναι εὐνόητο ὅτι στὸ πλαίσιο τῆς παρούσας μελέτης εἴμαστε ἀναγκασμένοι, γιὰ λόγους οἰκονομίας, νὰ περιοριστοῦμε σὲ μερικὲς πρῶτες διαπιστώσεις, οἱ ὁποῖες ἀσφαλῶς θὰ ἐμπλουτισθοῦν μετὰ τὴν ἔκδοση καὶ ἀποκατάσταση τῶν κειμένων ποὺ ἀπαρτίζουν τὸ corpus ποὺ παρουσιάζουμε ἐδῶ συστηματικὰ γιὰ πρώτη φορά.

Ὁ κώδ. Palatinus προέρχεται ἀπὸ τὴν Κάτω Ἰταλία (συγκεκριμένα ἀπὸ τὸ Salento) καὶ πρέπει νὰ γράφτηκε στὰ τέλη τοῦ 13ου αἰ.¹² δηλαδὴ ἕναν αἰῶνα περίπου ὕστερα ἀπὸ τὴ σύνθεση τῶν κειμένων ποὺ περιέχει. Μελετώντας τὴ σχεδोगραφικὴ αὐτὴ συλλογὴ, ποὺ καταρτίστηκε προφανῶς γιὰ νὰ χρησιμοποιηθεῖ στὴ σχολικὴ πράξι, ἀλλὰ σὲ περιβάλλον διαφορετικὸ ἀπὸ αὐτὸ τῆς Κωνσταντινούπολης τοῦ 12ου αἰ., ἐν πρώτοις διαπιστώνει κανεὶς ὅτι ἡ ἔκταση, ἡ μορφή καὶ, φυσικά, τὸ περιεχόμενο τῶν σχολικῶν αὐτῶν ἀσκήσεων ποικίλλουν. Παράλληλα, ἀπὸ τὸν προοδευτικὰ αὐξανόμενο βαθμὸ δυσκολίας ποὺ παρουσιάζουν, προκύπτει σαφῶς ὅτι δὲν ἀπευθύνονται ὅλα σὲ μαθητὲς τοῦ ἴδιου ἐπιπέδου. Ἀρκετὰ εἶναι αὐτὰ ποὺ προορίζονται γιὰ ἀρχάριους μαθητὲς, οἱ ὁποῖοι χαρακτηρίζονται ἀρτιμαθεῖς (42)¹³ ἢ ἀσθενέστεροι (40). Στὴν περίπτωσι αὐτὴ τὰ σχετικὰ σχέδη εἶναι μικρῆς ἔκτασις. Ὅπως φαίνεται τόσο ἀπὸ τὴν ἀπλὴ δομὴ τους ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ συνοδεύονται ἀπὸ ὀρθογραφικὲς παρατηρήσεις καὶ γραμματικὰ σχόλια¹⁴ (π.χ. 2, 5, 7, 13, 14, 17-19, 25, 34, 38, 48, 52 κτλ.), τὰ σχέδη αὐτὰ ἔχουν ὡς κύριο στόχο τὴν ἐκμάθησι τῆς ὀρθογραφίας (κυρίως τῶν ὁμόηχων ἀντιστοιχῶν)¹⁵ καὶ κατὰ πάσα πιθανότητα ἀποτελοῦν παράλληλα μιὰ πρώτη

γραφή ἀπὸ δύο ἢ περισσότερους κώδικες, πρβ. σχετικὰ I. Vassis, ὁ.π., 9 καὶ σημ. 31.

12. O. C. Gallavotti, ὁ.π., 21, χρονολογεῖ τὸν κώδικα, μὲ μεγάλη πιθανότητα, μεταξὺ 1280 καὶ 1300. Ἡ περιγραφή τοῦ χειρογράφου στὸν κατάλογο τοῦ H. Stevenson, *Codices manuscriptorum Palatini Graeci Bibliothecae Vaticanae descripti*, Romae 1885, σ. 46, εἶναι ἐλλιπέστατη, πρβ. καὶ J. J. Keaney, ὁ.π., 304, σημ. 9.

13. Οἱ ἀριθμοὶ ἐντὸς παρενθέσεων παραπέμπουν στὸν αὐξοντα ἀριθμὸ τῶν σχεδῶν τοῦ Palatinus, ὅπως παρατίθενται στὴ συνέχεια.

14. Οἱ παρατηρήσεις εἶναι συνήθως τοῦ τύπου ποὺ μᾶς εἶναι γνωστὸς κυρίως ἀπὸ τὴ μεταγενέστερη συλλογὴ 22 σχεδῶν ποὺ κατάρτισε, μὲ βάση παλαιότερο σχεδोगραφικὸ ὕλικό, ὁ Μανουὴλ Μοσχόπουλος, ἔκδ. *Περὶ σχεδῶν. Manuelis Moschopuli de ratione examinandae orationis libellus*, Lutetiae, ex officina Roberti Stephani typographi regii, 1545. Γιὰ τίς ἐλλείψεις τῆς ἔκδοσις αὐτῆς πρβ. J. J. Keaney, ὁ.π., 303, σημ. 3. Νεότερη ἔκδοσις ἀπὸ τὸν J. Kurzböck, *De schedis*, Vindobonae 1773.

15. Σχετικὰ μὲ τὰ ἀντίστοιχα ποὺ ταλανίζουν τοὺς μαθητὲς καὶ τοὺς ἀντιγραφεῖς χειρογράφων βλ. τὴ μελέτη τῆς E. Follieri, «Ἀντίστοιχα», *Δίπτυχα* 4 (1986-1987) 217-228.

προσπάθεια μύησης στὰ μυστικά τῆς σύνθεσης σύντομων κειμένων. Ὅπως διαπιστώνει κανεῖς, οἱ ὀρθογραφικὲς παρατηρήσεις εἶναι πολυάριθμες στὰ ἀρχικὰ κυρίως σχέδη τοῦ κώδικα (ἀκόμη καὶ στὸ πρῶτο τμήμα του ποῦ δὲν ἐξετάζουμε ἐδῶ), ἀπὸ ἓνα ὀρισμένο ὁμως σημεῖο καὶ πέρα βαθμιαῖα περιορίζονται στὸ ἐλάχιστο.

Γιὰ παράδειγμα, σὲ ἓνα ἀπὸ αὐτὰ (7) ἀναφέρεται ὅτι οἱ μαθητὲς μόλις ἄρχισαν νὰ σχεδογραφοῦν στὴ σχολὴ τοῦ ναοῦ τῆς Θεοτόκου (κατὰ πᾶσα πιθανότητα ἐννοεῖται ἐδῶ ἡ Θεοτόκος τῶν Χαλκοπρατείων¹⁶) (φ. 124): *Δεξιὰ λαβόντες ἐπεισόδια, ὧ φίλτατοι νέοι, χρηστὸν τούτοις ἐπιθεῖναι τέλος ἐπέιχθητε· ἔναγχος γὰρ τοῦ σχεδογραφεῖν προκατήρξασθε ἐν τῷ τῆς ἀειπαρθένου ναῶ, ἧ χαρμονικῶς τὴν κοίμησιν ἐπανηγυρίσαμεν [...].* Στὸ ἀμέσως ἐπόμενο σχέδος (8), ὁ διδάσκαλος συμβουλεῖ τοὺς μαθητὲς μὲ ποῖο τρόπο θὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ σχέδος. Μὲ τὴ βοήθεια τῶν κανόνων καὶ τοῦ λεξιλογίου ποῦ τοὺς ἔχει ἐπανειλημμένα διδάξει, οἱ μαθητὲς πρέπει νὰ φροντίσουν τὴν ὀρθὴ σύνταξη ὀνομάτων καὶ ρημάτων, τὴν ὀρθογραφία τῶν ἀντιστοιχῶν καὶ παράλληλα νὰ συγκεντρώσουν τὴν προσοχὴ τους στὰ νοήματα ποῦ ὑποκρύπτουν παγίδες, ἐπειδὴ ἄλλα φαίνεται ὅτι λένε καὶ ἄλλα ὑπονοοῦν¹⁷. Σὲ ἓνα ἄλλο σχέδος (40), ἓνας ἤδη γνωστὸς διδάσκαλος, ὁ μοναχὸς Ἰωαννίκιος¹⁸, διατυπώνει μιὰ γενικὴ διδακτικὴ ἀρχή, σὰν νὰ ἀπευθύνεται στοὺς συναδέλφους του (φ. 136): *Τοῖς ἀσθενεστέροις τῶν νέων (τοναίων post corr.: τονέων a. corr. cod.) οὐ δεῖ τῶν γριφώντων (γραφόντων cod.) λόγων μεταδιδόναι, ἀλλὰ προσφῶρων καὶ καταλλήλων τῇ δυνάμει αὐτῶν· ὥσπερ γὰρ οὐ τῇ μάζῃ τις σωφρονῶν, ἀλλὰ γάλακτι τρέφει βρεφύλλιον, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ*

16. Γιὰ τὴν πολὺ γνωστὴ αὐτὴ σχολή, ἤδη ἀπὸ τὸν 11ο αἰῶνα, βλ. τὴν πλούσια βιβλιογραφία ποῦ παραθέτει ὁ Β. Κατσαρός, *Ἰωάννης Κασταμονίτης. Συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ βίου, τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἐποχῆς του* [Βυζαντινὰ Κείμενα καὶ Μελέται, 22], Θεσσαλονίκη 1988, σ. 172, σημ. 61 καὶ σ. 186, σημ. 136.

17. (φ. 124ν): [...] ἀλλ' εὐ μάλα πάντα περιῶδων σύνταξιν εὐρυθμον καὶ ποῦ δεῖ ταύτην συντάττειν καὶ καταλλήλως συντάττειν τὰ τε ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ ἀντίστοιχα, ὡς κεκανόνισται σοι πολλάκις, γράφειν ἀπταιστί, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ νοεῖν τὰ νοήματα (φ. 125) καὶ ἀκριβῶς σκοπεῖν αὐτὰ· ἔστι γὰρ ἐν αὐτοῖς περιφέρεια τοῦ ὄνου τοῦ Λεύκωνος καὶ τῶν ῥητῶν τῶν αὐτοῦ· ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἄλλα μὲν ἔφερεν, ἄλλα δὲ ὁ Λεύκων εἰρήκει, οὕτω καὶ πρὸς ταῦτα· ἄλλα μὲν λέγεται καὶ ἄλλα ἐστί. δεῖ τοίνυν σε σκοπὸν βαλεῖν ἐπ' αὐτοῖς καὶ διερευνᾶν μὴ ἄλλο τι κέρυπται καὶ οὐ κριθῆ, ἀλλὰ μέλι τὸ βασταζόμενον [...].

18. Ὁ μοναχὸς Ἰωαννίκιος μᾶς εἶναι γνωστὸς μόνο μέσω ἐνὸς μεγάλου σχετικὰ ἀριθμοῦ σχεδῶν ποῦ παραδίδουν οἱ σωζόμενες χειρόγραφες συλλογές, καθὼς καὶ ἀπὸ δύο ποιήματα ποῦ τοῦ ἀφιέρωσε ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος. Πρβ. W. Hörandner, *Theodoros Prodrornos Historische Gedichte* [Wiener Byzantinistische Studien, XI], Wien 1974, σσ. 492-494 (ἀρ. LXI-LXII), καὶ I. Vassis, ὁ.π., 7. Ἡ στενὴ σχέση τοῦ Ἰωαννίκιου μὲ τὸν Πρόδρομο τεκμηριώνεται καὶ ἀπὸ τὰ κολακευτικὰ σχέδη ποῦ ἔγραψε ὁ ἓνας γιὰ τὸ ἄλλο, πρβ. ἐδῶ σχέδη ἀρ. 118, 172, 176. Γιὰ τὰ 19 σχέδη τοῦ Ἰωαννίκιου ποῦ παραδίδονται στὸν Palatinus βλ. ἐδῶ τὸ Εὐρετήριο τῶν σχεδογράφων s.v. Ἰωαννίκιος μοναχός.

γραφεῖ σχεδῶν οἰκείων μεταδοτέον λόγων ἀσθενεῖ, ἴν' εὐχερῶς πρὸς τὴν τούτων ὀδηγήται (ὀδηγεῖται cod.) κατάληψιν [...], καὶ καταλήγει μὲ τὴν ἐξαγγελία ὅτι δὲν πρόκειται νὰ χρησιμοποιήσῃ δεινὴν πλοκὴν λόγων, ἀλλὰ σαφὴ καὶ εὐληπτη. Τὸ ἴδιο ὑπόσχεται μὲ χαρακτηριστικὸ τρόπο καὶ ὁ ἀνώνυμος διδάσκαλος σὲ ἓνα ἄλλο σχέδος (39): ἡ γραφὴ τοῦ σχεδούς δὲν παρουσιάζει δυσκολίες, ἐπειδὴ δὲν βρίθῃ ἀπὸ ἀμφίσημα, γρίφα νοήματα¹⁹. Αὐτό, βέβαια, δὲν σημαίνει ὅτι ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ ἀνταποκρίνεται ἀπολύτως στὴν πραγματικότητα. Πάντως, ἐκπεφρασμένη ἐπιδίωξη τῶν διδασκάλων ποὺ ἀπευθύνονται σὲ ἀρχάριους μαθητές, οἱ ὅποιοι λόγῳ τῆς τρυφερῆς τῶν ἡλικίας ἀποκαλοῦνται συνήθως βρεφύλλια²⁰, ἀποτελεῖ ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀποφυγὴ τῆς δεινῆς πλοκῆς τῶν λόγων καὶ τῆς ἀμφισημίας τῶν νοημάτων ποὺ δυσχεραίνουν τὴν κατανόηση. Ἡ διάκριση μεταξὺ δεινοῦ, γρίφου, ποικίλου καὶ σαφοῦς, ῥαδίου, εὐλήπτου λόγου ἐπανερχεται συχνὰ σὲ ἀρκετὰ σχέδη τῆς κατηγορίας αὐτῆς καὶ βρίσκεται σὲ ἄμεση συνάρτηση μὲ τὸ ἐπίπεδο τῶν μαθητῶν στοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται²¹.

Ἰδιαίτερα διαφωτιστικὸ γιὰ τὶς διαβαθμίσεις μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῆς πρωτοβάθμιας ἐκπαίδευσης εἶναι ἓνα σχέδος (39) ποὺ ἀπευθύνεται ὄχι πλεόν σὲ ἀρχάριους, σὲ εἰσαγωγικούς, ὅπως εἶναι ὁ εἰδικὸς ὄρος, ἀλλὰ σὲ προχωρημένους μαθητές, οἱ ὅποιοι χαρακτηρίζονται ὡς τρίτοι τὸν βαθμόν, ἐπειδὴ διανύουν τὸν τρίτο χρόνο τῆς μαθητείας τους²². Ὅπως προκύπτει μάλιστα ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ σχέδος, ὁ χρόνος αὐτὸς δὲν εἶναι καὶ ὁ τε-

19. (φ. 135v): ἤδε γάρ (sc. ἡ τοῦ παρόντος σχεδούς γραφὴ) [...] νοήμασι γρίφοις μὴ βριθουσα [...]. Ἄς σημειωθῇ ὅτι ὁ ὄρος νόημα, ποὺ ἀπαντᾷται συχνὰ τόσο στὰ ἴδια τὰ σχέδη ὅσο καὶ σὲ ὄρους συγγραφεῖς ἀναφέρονται γενικὰ στις μεθόδους τῆς σχεδογραφίας τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, εἶναι συνήθως συνώνυμος μὲ τὴ λέξη αἰνigma. Πρβ. I. Vassis, ὅ.π., 10, σμ. 33.

20. Πρβ. γιὰ παράδειγμα σχ. 40 (φ. 136): ἀλλὰ γάλακτι τρέφει βρεφύλλιον, καὶ σχ. 60 (φ. 145v). σ. 8: κέχυμα καὶ γάρ προσλαλὼν βρεφυλλίος.

21. Πρβ. σχ. 42 (φ. 137): [...] οὐδὲν γάρ τι δεινὸν εὐρήσεις αὐτῷ (sc. τῷ σχέδει), ἀλλὰ σαφές πάντη καὶ τῷ ἀρτιμαθεῖ συνόν. Ἐπίσης σχ. 41 (φ. 136v): προθεῖς δίαιταν [...] οὐδὲν φέρουσαν γρίφον οὐδὲ ποικίλον. Σχ. 31 (φ. 132): οὐ γάρ ἤ μοι δεινόν τι προΐησιν, οὐδ' ἐκρεῖ φωνεῖ [= οὐδὲ κρύφον ἢ] δύσληπτον, ὅσα δὲ σαφὴ καὶ ἀρτιμαθεῖ. Σχ. 39 (φ. 135v): ἀλλ' οὐδ' ἰνὶ σῆ [= οὐ δεινῆς ἢ] ἀκαταλλήλου τῆς τοῦ παρόντος σχεδούς ἀπολαύεις γραφῆς. Σχ. 40 (φ. 136): ὅς οὐ δεινὴ πλοκῆ λόγων χρησαμένῳ [...], ἀλλ' εὐχερεῖ τε καὶ σαφεῖ καὶ ῥαδίῳ.

22. Σχ. 39 (φ. 135v): τὸν ἴσον γάρ σοι βαθμόν καὶ οἱ παρόντες οἶδε εἰσὶν ἄγοντες, τάχα δὲ καὶ τὸν αὐτὸν περὶ τὸ γράφειν ἔνον ἀνύοντες· τρίτον γάρ τοῦτον ἴσημι [...] Πρβ. καὶ σχ. 32 (φ. 133): ἀρκοῦσι ταῦτα πρὸς δοκιμὴν τοῖς τρίτοις. Σχ. 174 (φ. 216): ὁ τρίτοι [= ὁ τρίτοι] παῖδες. Σχ. 179 (φ. 219): νῦν ἀμιλλήτηριον τρίτων [...] ἐκθήσομαι. Ἡ διάκριση ἀνάμεσα στὸν «βαθμὸ τῶν εἰσαγωγικῶν» καὶ στὸν «βαθμὸ τῶν τρίτων» εἶναι μάλιστα σαφέστερη σὲ ἓνα σχέδος ποὺ παραδίδεται σὲ ἓνα ἄλλο κώδικα (Vat. Pii PP. II gr. 54, φ. 359): ἴσθι γάρ ὡς καὶ οἱ σοὶ συναμιλλώμενοι οὗτοι νέοι ὀλίγον καιρὸν τοῦ σχεδογραφεῖν ἀπήλαυσαν, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἔτι ἀσθενεῖς εἰσὶ καὶ περὶ λόγους ἀνάγκιδες, καὶ τῷ τῶν εἰσαγωγικῶν βαθμῷ μᾶλλον κατελιέχθαι προσήκοντες ἢ τῷ τρίτῳ [...].

λευταῖος, καθὼς ὑπάρχουν μαθητὲς ποὺ εἶναι *ισχυρότεροι καὶ τελεώτεροι* ἀπὸ αὐτοῦ²³. Ἡ ἀντιδιαστολὴ τῶν τελευταίων ὄρων πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸ *ἀσθενέστεροι* ποὺ συναντήσαμε παραπάνω εἶναι εὐγλωττη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ὁ χαρακτηρισμὸς *σπουδαῖος* ποὺ ἀποδίδεται, στὸ ἴδιο σχέδος, στοὺς *ισχυροτέρους* δὲν εἶναι ἀσφαλῶς τυχαῖος, ἀλλὰ χαρακτηρίζει τοὺς μαθητὲς ἀνώτερης βαθμίδας καὶ φαίνεται νὰ ἀποτελεῖ τρέχοντα ὄρο στὸ πλαίσιο τῆς σχολικῆς πράξης²⁴. Τὸν ἴδιο ὄρο συναντοῦμε, γιὰ παράδειγμα, καὶ σὲ ἓνα ἄλλο σχέδος «ἀντιστοιχικοῦ χαρακτήρα» μὲ ὑψηλὸς ἀπαιτήσεις καὶ σαφῶς περιπλοκότερη δομῆ²⁵. Εἶναι προφανὲς ὅτι οἱ ὄροι *εἰσαγωγικοί, τρίτοι, σπουδαῖοι* ἀποτελοῦν εἰδικοὺς προσδιορισμοὺς τῶν μαθητῶν διαφόρων βαθμίδων (τάξεων) τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσης. Τὸ γεγονός ὅτι ὁ ὄρος *δεύτεροι* δὲν ἀπαντᾷ σὲ κανένα σχέδος ἴσως δηλώνει, ἂν δὲν ὀφείλεται σὲ ἀπλὴ σύμπτωση, ὅτι ὡς *εἰσαγωγικοί* χαρακτηρίζονταν οἱ μαθητὲς τῶν δύο πρώτων σχολικῶν ἐτῶν.

Ἀπὸ ἀποψη περιεχομένου, ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ σχέδη ποὺ παραδίδονται στὸν Palatinus ἀνήκουν εἰδολογικὰ στὴν κατηγορία τῶν ρητορικῶν προγυμνασμάτων (μῦθοι²⁶, διηγήματα²⁷, γνῶμες²⁸, ἠθοποιεῖς²⁹, ἐκφράσεις³⁰, ἐγκώμια³¹, μελέται³²), ἐνῶ πάμπολλα εἶναι αὐτὰ ποὺ ἔχουν παραινετικὸ³³, ἐγκωμιαστικὸ³⁴ ἢ ἐξομολογητικὸ καὶ οἶονεὶ αὐτοβιογραφικὸ³⁵ χαρα-

23. (φ. 135v) οὐ γὰρ πρὸς ἰσχυροτέρους ἔχ' ἡ ἀγωνία σοι, οὐδ' αἰ πάλα πρὸς τελεωτέρους [...].

24. (φ. 135v) ἦδε γάρ (sc. ἡ τοῦ παρόντος σχέδους γραφή) οὐ μόνον τῶν σπουδαίων, ὡς ὄρας, σαφὴς ἐστὶ [...], ἀλλὰ καὶ τῶν μὴ τοιούτων πλήθει.

25. Σχέδος 114 (φ. 172v): Ἀγωνίαμα σήμερον λογικόν, σπουδαίων κριτήριον. Περιγραφή καὶ ἀνάλυση τῆς πολυπλοκῆς δομῆς τῶν σχεδῶν αὐτοῦ τοῦ εἴδους, ποὺ βασιζόνται κατ' ἐξοχὴν στὴν ἀρχὴ τῆς ὁμωνυμίας, βλ. I. Vassiss, ὁ.π., 10-12. Πρβ. καὶ ὅσα σχέδη ἔχουν ἤδη ἐκδοθεῖ (βλ. ἐδῶ τὴ βιβλιογραφία ποὺ περιλαμβάνεται στὶς σημ. 4 καὶ 5).

26. Σχέδη ἀρ. 17, 18, 23, 42, 43, 46, 50, 92, 96, 115.

27. Σχέδη ἀρ. 20, 54, 102, 168.

28. Σχέδη ἀρ. 15, 19, 97 (ἀνασκευή).

29. Σχέδη ἀρ. 75, 109, 111, 116, 147, 164, 179, 181, 190, 209.

30. Σχέδη ἀρ. 125, 188.

31. Π.χ. σχέδος ἀρ. 151 (Λιβανίου, ἐγκώμιον γεωργίας). Πρβ. καὶ σημ. 34 καὶ 35.

32. Σχέδη ἀρ. 100, 109, 110, 195 (μελέται ἀπὸ τὸν Λιβάνιο).

33. Ἠθικοπλαστικὸ περιεχομένου: Σχ. 1-4· περὶ νηστείας καὶ ἐγκράτειας: 6, 11, 61-66, 106· περὶ ἐλεημοσύνης καὶ φιλανθρωπίας: 8, 29, 67, 68, 71, 113, 146, 198· περὶ φθόνου: 44· περὶ ἀρετῆς: 94· περὶ ταπεινοφροσύνης: 95· περὶ μετανοίας: 104.

34. Ἐγκώμια σὲ ἀγίους, μάρτυρες καὶ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας: 34, 36, 37, 112, 120, 121, 127, 144, 152, 157, 163, 169, 186, 201, 204, 208, 210, 212.

35. Στὴν κατηγορία τῶν ἐπ' εὐκαιρία ἐγκωμίων σὲ μὴ ἱερὰ πρόσωπα ποὺ περιέχουν πληροφορίες αὐτοβιογραφικοῦ χαρακτήρα, ἀνήκουν τὰ σχέδη ἀρ. 60, 101, 118, 124, 128, 148, 159, 166, 172, 173, 176, 177, 187. Εἰδικότερα, στὴ σχεδογραφία ἀναφέρονται τὰ σχέδη ἀρ. 7, 24, 40, 41, 52, 114, 132, 180.

κτῆρα. Ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα εἶναι, ὅμως, μὰ λεπτομέρεια πὺ διέλαθε τῆς προσοχῆς ὄσων ἀσχολήθηκαν ὡς τώρα μὲ τὶς διάφορες συλλογές σχεδῶν. Μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ σχέδη ἀντλοῦν τὸ ὑλικὸ τοὺς ἀπευθείας ἀπὸ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ, κυρίως μετακλασικὰ κείμενα. Ἔτσι, πολὺ συχνὰ σχέδη κυρίως «ἀντιστοιχικοῦ χαρακτήρα» ἀποτελοῦν παράφραση ἀποσπασμάτων ἀπὸ τὸν Αἰλιανὸ (46, 182), τὸν Πλούταρχο (47), τὸν Λιβάνιο (100, 109, 110, 150, 151, 175, 195), τὸν Ἀχιλλέα Τάτιο (57, 155) ἢ ἀπὸ τοὺς μύθους τοῦ Αἰσώπου (18, 50, 92) καὶ τοὺς διαλόγους τοῦ Λουκιανοῦ (133, 192, 193), δηλαδὴ ἀπὸ κείμενα πὺ ἀποδεδειγμένα ἦταν ἰδιαίτερα προσφιλῆ στὸ Βυζάντιο. Ἐπίσης, δὲν λείπουν παραφράσεις εὐαγγελικῶν περικοπῶν (73, 74), λειτουργικῶν ὕμνων³⁶ (31, 58, 72, 75-88), πατερικῶν ἀποφθεγμάτων (138) ἢ ἀποσπασμάτων ἀπὸ τοὺς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας (Μέγα Βασίλειο [191], Γρηγόριο Θεολόγο [89, 149, 185, 194, 203], Γρηγόριο Νύσσης [152] καὶ Ἰωάννη Χρυσόστομο [119]). Τέλος, κάποια ἄλλα σχέδη φαίνεται ὅτι ἔχουν συντεθεῖ τὴν ἡμέρα τῆς γιορτῆς ἐνὸς ἀγίου ἢ μάρτυρα, ἢ μὲ ἀφορμὴ κάποια δεσποτικὴ ἢ θεομητορικὴ ἐορτῆ³⁷. Ἄς σημειωθεῖ ἀκόμη ὅτι ἓνα μέρος αὐτῶν τῶν κειμένων ἔχουν συνταχθεῖ προκειμένου νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς «δοκίμια» σχεδογραφικῶν ἀγώνων, εἶναι δηλαδὴ τὰ θέματα πὺ δόθηκαν κατὰ τὶς ἐτήσιες ἐξετάσεις στὴ σχεδογραφία στοὺς μαθητὲς διαφόρων βαθμίδων³⁸.

Ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἔμμεση πληροφορία πὺ ἀντλοῦμε ἀπὸ τὰ σχέδη τοῦ Palatinus, ὅτι ὁ Μιχαῆλ Ἀττικὸς καὶ ἓνας ἀνώνυμος μητροπολίτης Κορίνθου³⁹ εἶχαν καταρτίσει ὀλόκληρα βιβλία γιὰ σχολικὴ

36. Ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Palatinus οἱ λειτουργικοὶ ὕμνοι ἦταν ἰδιαίτερα προσφιλεῖς ὡς πρώτη ὕλη γιὰ τὴ σύνθεση σχεδῶν στὸν μοναχὸ Ἰωάννικο (πρβ. ἀρ. 75-88).

37. Σὲ δεσποτικὲς ἐορτὲς ἀναφέρονται τὰ σχέδη ἀρ. 117, 130, 131, 135-137, 140, 142, 202, 211 (Γέννηση), 123-124 (Βάπτισμα), 51 (Υπαπαντῆ), 72-73 (Κυριακὴ τῶν Βαΐων), 84, 139, 206 (Σταύρωση), 89, 203 (Ἀνάσταση), 189 (Μεταμόρφωση). Πρβ. ἐπίσης τὰ σχέδη ἀρ. 160 (ἐγκώμιο στὸν τίμιο σταυρὸ) καὶ ἀρ. 207 (ἐγκώμιο τῆς ἀνθρώπινης φύσης τοῦ Χριστοῦ). Σὲ θεομητορικὲς ἐορτὲς καὶ γενικὰ στὴ Θεοτόκο ἀναφέρονται τὰ σχέδη ἀρ. 122, 162 (Σύλληψη), 126 (Κοίμηση), 167, 205.

38. Γιὰ τοὺς διαγωνισμοὺς πὺ γίνονταν κάθε χρόνο στὴν ἀρχὴ τοῦ θέρους καὶ εἶχαν ἐπίσημο χαρακτῆρα βλ. I. Vassis, ὁ.π., 7, σημ. 24 καὶ Ἰ. Δ. Πολέμης, «Προβλήματα...», ὁ.π., 283. Τὸ ζήτημα ἀπαιτεῖ ἀσφαλῶς ἐνδελεχέστερη ἔρευνα, ἀλλὰ προϋποθέτει τὴ μελέτη καὶ ἀποκατάσταση τῶν σχετικῶν κειμένων πὺ παραδίδονται σὶς διάφορες συλλογές. Ἄς σημειωθεῖ, πάντως, ὅτι ὑπάρχουν ἀσφαλεῖς ἐνδείξεις ὅτι ἀγῶνες σχεδογραφίας ὀργανώνονταν ἀκόμη καὶ γιὰ τοὺς μαθητὲς τῶν κατώτερων βαθμίδων, γιὰ ἀρτιμαθῆ βρεφύλλια, βλ. Πολέμης, «Βασιλείου Πεδιαιδίτου...», ὁ.π., 11 καὶ 48-49 (σχέδος ἀρ. 7). Πρβ. ἐπίσης τὸ σχέδος ἀρ. 197 τοῦ Palatinus (ἔναγχος γὰρ τὸ τῶν εἰσαγωγικῶν δοκίμιον συστησάμενος), καθὼς καὶ ἓνα ἀκόμη σχέδος τοῦ κῶδ. Vat. Pii PP. II gr. 54, φ. 445ν (ἐγῶ δ' εἰσαγωγικῶν [-κὸν cod.] ἀγῶνα διατιθεῖς).

39. Ὁ C. Gallavotti, ὁ.π., 26 (ἀρ. 18) δικαιολογημένα ἀναρωτιέται ἂν πρόκειται γιὰ τὸν Γρηγόριο Πάρδο. Γιὰ τὶς ἀναφορὲς στὴ σχεδογραφία πὺ ἀπαντοῦν στὸ ἔργο τοῦ Γρηγο-

χρήση μὲ παραφράσεις ἀποσπασμάτων ἀπὸ τὸν Λουκιανό (133) καὶ ἀπὸ τὸν Λιβάνιο (150, 175) ἀντίστοιχα. Τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ ὁ Νικήτας Περιβλεπτηνός, ὁ ὁποῖος περιέλαβε στὸ δικό του βιβλίο παραφράσεις ἀποσπασμάτων ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ (185), ἐφαρμοζόμενος καὶ αὐτὸς μιὰ πρακτικὴ ποὺ προφανῶς θὰ διευκόλυνε τοὺς διδασκάλους στὸ ἔργο τους, ἀφοῦ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἐξασφάλιζαν μιὰ σημαντικὴ παρακαταθήκη διδακτικοῦ ὕλικου⁴⁰. Δὲν θὰ ἦταν, ἄλλωστε, λίγες οἱ φορὲς ποὺ οἱ διδάσκαλοι θὰ κατέφευγαν στὸ ἔτοιμο ὕλικό, δικό τους ἢ ἐνδεχομένως καὶ ἄλλων συναδέλφων (τῆς ἴδιας πιθανότατα σχολῆς), προκειμένου νὰ καλύψουν τὶς καθημερινὲς διδακτικὲς ἀνάγκες. Εἶναι σαφές, ἄλλωστε, ἡ σχετικὴ μαρτυρία τοῦ ἀνώνυμου διδασκάλου (108), ὁ ὁποῖος, ἐπειδὴ δὲν διαθέτει ἄλλα παλαιὰ (ἔτοιμα) σχέδη, εἶναι ἀναγκασμένος νὰ συνθέσει ἓνα δικό του⁴¹. Ἐνδεικτικὴ ἐπίσης εἶναι ἡ ὁμολογία ἐνὸς ἄλλου ποὺ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ τονίσει ὅτι τὸ σχέδος εἶναι δικό του (158): *ἐστιάσω δέ σε λόγοις ἐμοῖς*. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ὁ (Νικόλαος) Μουζάλων σὲ ἓνα σχέδος του ἀναφέρει ὅτι γιὰ τὴ σύνταξη ἐνὸς «δοκιμίου» γιὰ σχεδιογραφικοὺς ἀγῶνες⁴² θὰ βασιστεῖ σὲ ἓνα βιβλίο ποὺ ἔτυχε νὰ κρατᾶει στὰ χέρια του (179): *ἀναπτύξας τοῖνυν τὴν παροῦσαν δέλτον, ἤπερ ἔτυχε δῆτ' ἐν χεροῖν κατέχεσθαι, σαφῆ καὶ συντετημημένον λόγον σκευάσω σοι, ἀφοῦ προηγουμένως ἔχει δηλώσει ἀπερίφραστα: ἐξ ἐτοίμου σοι λόγου (συλλόγου cod.) νῦν ἀμιλλητήριον τρίτων [...] ἐκθήσομαι*. Ἐνας ἄλλος πάλι ἀνώνυμος διδάσκαλος ἐπιλέγει νὰ ἀρχίσει τὸ σχέδος του μὲ τὸ ἴδιο μοτίβο (189): *φέρε, ὦ φιλότης, τὴν ἀνὰ χεῖρας ἀναπτύξαντες βίβλον προσῆκόν τι ἐορτῇ τῇ ἐνεστηκυῖα εἴπωμεν*.

Στὴ συνέχεια παρατίθενται ἀναλυτικὰ τὰ περιεχόμενα τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ κώδ. Vaticanus Palatinus gr. 92 (φφ. 122ν-239ν), μὲ τὸν τρόπο ποὺ ἐκθέσαμε στὴν ἀρχὴ τῆς παρούσας μελέτης. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ σχέδη παρα-

ρίου πρβ. Α. Δ. Κομίνης, *Γρηγόριος Πάρδος μητροπολίτης Κορίνθου καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ*, Ρώμη - Ἀθήνα 1960, σσ. 30-31.

40. Ἐνα παρόμοιο βιβλίο, εἶδος ἐγχειριδίου ποὺ περιεῖχε διάφορα σχέδη ποὺ εἶχαν συνθέσει δύο ἢ περισσότεροι διδάσκαλοι τῆς σχολῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου ἐν τῷ Ὁρφανοτροφείῳ, φαίνεται ὅτι ἀντιπροσωπεύει, κατὰ πάσα πιθανότητα, ἡ συλλογὴ σχεδῶν ποὺ παραδίδεται στὸν κώδ. Marc. gr. XI 31, ὅπως εὔστοχα ὑπέθεσε ὁ I. D. Polemis, «*Philologische und historische Probleme...*», ὁ.π., 254. Γενικὰ, γιὰ τὶς ἐκδόσεις τῶν σχεδῶν βλ. τὰ ὅσα σημειώνει ὁ H. Hunger, *Die hochsprachliche profane Literatur der Byzantiner*, τ. II, Μόναχο 1978, σ. 26, σημ. 18 (= *Βυζαντινὴ λογοτεχνία. Ἡ λόγια κοσμικὴ γραμματεία τῶν Βυζαντινῶν*, τ. Β', Ἀθήνα 1992, σ. 397, σημ. 18).

41. (φ. 168): *Τῷ ἀπορεῖν σχεδῶν παλαιῶν, ὅθεν ἂν ὑμῖν τὴν συνήθη παράθωμαι τράπεζαν, οἰκειῶν [οἰκειῶν cod.] λόγον ἐκθεῖναι βιάζομαι πρὸς ἐστίασιν, ὦ νεολαῖα [νῶν νεολαῖα cod.]*.

42. Γιὰ τοὺς διαγωνισμοὺς αὐτοὺς βλ. παραπάνω σημ. 38.

δίδονται καὶ στὸν κώδ. Vat. Pii PP. II gr. 54 (14ος αἰ.)⁴³. Προκειμένου νὰ ἀποφύγουμε περιττὲς ἐπαναλήψεις, γιὰ τὸν κώδικα αὐτὸν χρησιμοποιοῦμε τὸ siglum P.

1. φ. 122ν Ἀρχ. Τὸ μέτρον οὕτω τῶν ἰάμβων μοι μέτρει ... Τέλ. ἰδοὺ τὸ πᾶν εἴληφας ἐν βραχεῖ μέτρῳ. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Περί τοῦ ἰαμβικοῦ μέτρου. Πρβ. C. Gallavotti, ὁ.π., 22. Ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν L. G. Westerink, *Michaelis Pselli Poemata*, Stutgardiae - Lipsiae 1992, σ. 237 (ἀρ. 14), μεταξὺ τῶν γνήσιων ποιημάτων τοῦ Μιχαὴλ Ψελλοῦ.

2. φφ. 122ν-123 Ἀρχ. Εἰ αἰρή ᾧ ἄνθρωπε ἴλεων εὐρεῖν τὸν θεόν, ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως ... Τέλ. καὶ ὁμωρόφιον αὐτὸν καὶ ὁμοδίαιτον ποίησον. Ἀκολουθοῦν γραμματικὰ σχόλια. Παραινετικὸ περὶ ἐγκράτειας καὶ φιλανθρωπίας (= κώδ. P, φ. 319ν).

3. φφ. 123γ-ν «Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου». Παρατίθεται ὁλόκληρο:

Δόξαν πόνοι τίκτουσι καὶ μόχθοι κλέος
οἱ κάματοί τε προξενουσι ταινίας
καὶ τὸν γε φιλήσαντα τούτους εἰς ἄκρον
σοφῶν ἐν αἴσῃ τιθέασι ταχέως·
5 εἰδὼς δὲ καὶ σὺ τοῦτ' ἀληθὲς ὄν, νέε,
τὸ δ' ὄν σκόπει, σὲ μὴ διαδράσαι λάθη,
τὴν ἀργίαν δίωξον, ὡς σοφὸς γένη,
πρὸ τῶν δὲ λοιπῶν ἀγάπησον τοὺς λόγους ||
καὶ μὴ προτίμα τὴν ῥαθυμίαν πόνων,
10 ὡς ἂν λάβῃς ἔπαινον οὐ ῥητόν, τέκνον,
καὶ μεστὸς ὄλβου χρυσοῦ γένοιό μοι
αἰνήν τε πείραν μαστίγων διεκφύγης.

4. φ. 123ν Ἀρχ. Μὴ παραδράμωμεν ἀδελφοὶ τὸν ἠλκωμένον καὶ πρὸ τῶν ἡμετέρων πυλώνων ... Τέλ. πρεπούση καὶ καταστάσει δαιουση προσκειμένοι. Περί φιλανθρωπίας.

5. φ. 123ν Ἀρχ. Ὁ μέγας Ἀντώνιος ἐξ ὀνύχων, τὸν ἀσκητικὸν ἀπαλῶν, βίον μετελθὼν ... Τέλ. καὶ συγχορεύει τοῖς χοροῖς τῶν ἀγγέλων. Ἀκολουθοῦν σύντομα γραμματικὰ σχόλια (= κώδ. P, φ. 306ν).

6. φ. 124 Ἀρχ. Ἐλήλυθεν ἡ νηστεία, ἦν μητέρα τις σωφροσύνης εἰπὼν ... Τελ. ταύτην προτιμήσαντες οἱ νεανῖαι / οἱ τῆς Ἀβραάμ ἀναφύντες ὀσφύος / βληθέντες εἰς πῦρ χαλδαϊκῆς καμίνου / ἄνωθεν ἐφύχοντο τῇ θεῖᾳ δρόσῳ. Περί νηστείας (= κώδ. P, φφ. 313ν-314).

7. φφ. 124γ-ν Ἀρχ. Δεξιὰ λαβόντες ἐπεισόδια, ᾧ φίλτατοι νέοι ... Τέλ. ἀλλ' ᾧ κόρη, δὸς ἀσφαλῆ τὴν κρηπίδα / τοῖς ἐν δόμῳ σῶ τὸ σχέδος γεγραφόσιν, / ὡς ἂν δομηθῇ τῶν μαθημάτων δόμος / αἰεὶ μένων ἄσειστος ἡδραιωμένος. Περί σχεδιογραφίας. Ἀκολουθοῦν πλούσια γραμματικὰ σχόλια (= κώδ. P, φ. 383).

8. φφ. 124ν-125 Ἀρχ. Συνεβουλευσαμεν ἤδη σοι τῆτες, χήρα, ὀρέγειν ἴταις ... Τέλ. οὕτως δὲ ποιῶν εἰς ἔση τῶν εὐφρόνων. Παραινετικὸ μὲ θέμα τὰ σχέδη.

9. φ. 125 Ἀρχ. Οὐ μικρῶς σῖναι ὠμολόγηται ἑαυτὸν, τῶν οἰκείων μαθημάτων

43. Σχετικὰ μὲ τὸν κώδικα αὐτὸν ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν Κύπρο βλ. J. J. Keaney, ὁ.π., 304, σημ. 9, 305-313· C. Gallavotti, ὁ.π., 30-33· C. N. Constantinides - R. Browning, *Dated Greek Manuscripts from Cyprus to the Year 1570* [Dumbarton Oaks Studies, 30 - Texts and Studies of the History of Cyprus, 18], Washington, D.C. - Nicosia 1993, σσ. 171-173.

καταμελών ... Τέλ. πόνους ποθείτε τούς καλών παραιτίους. Περί φιλοπονίας.

10. φφ. 125r-v Ἀρχ. Δεῖ δὴ τὸν χριστιανῶν σπουδασμῶν πλείστων ἔχεσθαι αἴση συνηριθμημένον ... Τέλ. οὐδεὶς μολυσμοὺς σαρκικοὺς ἐκκαθάρη. Παραινετικὸ περὶ νηστείας, ἐγκράτειας καὶ προσευχῆς (= κώδ. Ρ, φφ. 314v-315).

11. φ. 125v Ἀρχ. Ἡ νηστεία τῶν καλλίστων καὶ τιμίων ἐστίν ... Τέλ. τῶν αἰω-
νίων ἀγαθῶν ἀπολαύσωμεν. Περί νηστείας (πρβ. κώδ. Μουσείου Μπενάκη 75 [TA
152], φ. 170v-171v, βλ. Ε. Λάππα-Ζίζηκα - Μ. Ρίζου-Κουρουπού, Κατάλογος ἑλλη-
νικῶν χειρογράφων τοῦ Μουσείου Μπενάκη [10ος-16ος αἰ.], Ἀθήνα 1991, σ. 138).

12. φφ. 125v-126 Ἀρχ. Οὐ δεῖ πείθεσθαι πλήθει βροτῶν φιληδόνων ... Τέλ. καὶ
τὸν κριτὴν ἐπὶ τῶν τελευταίων καιρῶν εὐρίσκει ἀνίλεων. Παραινετικὸ.

13. φ. 126 Ἀρχ. Ἀνθρωπε θνητέ, πρὸς αἴτην ἀγαθότητα φύλασσε ... Τέλ. καὶ
πάλιν αἰφνιδίως ξηρανθεῖσαις. Παραινετικὸ. Ἀκολουθοῦν γραμματικὰ σχόλια
(= κώδ. Ρ, φ. 319).

14. φφ. 126r-v Ἀρχ. Θέτις Πηλεῖ γαμηθεῖσα τῶν αὐτοῦ Ἀχιλλέα συνδυασμῶν
ἐτετόκει ... Τέλ. τῷ ἐπὶ κυνηγεσίᾳ ἐξάγειν συχνότερον. Περί τῆς ἀνατροφῆς τοῦ
Ἀχιλλέα. Ἀκολουθοῦν γραμματικὰ σχόλια (= κώδ. Ρ, φ. 296).

15. φ. 126v Ἀρχ. Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς παρὰ τινος ποτὲ τῶν καιρῶν ... Τέλ.
μιμεῖται θεὸν ὡς ἀνθρώποις ἕνόν. Περί φιλανθρωπίας καὶ ἐλεημοσύνης, μὲ ἀφορ-
μὴ ἕνα ἀπόφθεγμα ποῦ ἀποδίδεται στὸν Ἀριστοτέλη (βλ. Gnomologium Va-
ticanium, sent. 53 Sternbach).

16. φφ. 125v-127 Ἀρχ. Εἰ, παῖ, σοφὴ γένηται ἡ καρδιά σου καὶ τὴν ἐμὴν ἤσεις
ψυχὴν ... Τέλ. καὶ ζήση βίον ἀνώδυνον. Περί σωφροσύνης (σχόλιο στὶς Παροιμ. 5,
3-4).

17. φ. 127 Ἀρχ. Μίδας ὁ τῶν Φρυγῶν βασιλεὺς φιλοχρυσότατος ὦν ... Τέλ. ὡς
ἡ τῶν ποιητῶν πη θανὴν νέοι μυθολογία φησί. Μῦθος. Ἀκολουθοῦν σύντομα γραμ-
ματικὰ σχόλια. Πρβ. C. Gallavotti, δ.π., 13 (ἀρ. 87) (= κώδ. Ρ, φ. 291v).

18. φφ. 127r-v Ἀρχ. Ἐταῖροι δύο τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐβάδιζον ... Τέλ. οὔτινες τὸ
προσμένειν ὠθοῦσιν ἐν δυστυχίαις. Παράφραση τοῦ μῦθου τοῦ Αἰσώπου, μὲ θέμα
«ὀδοιπόροι καὶ ἄρκτος» (fab. 66 [I] Hausrath - Hunger). Ἀκολουθεῖ σύντομο γραμ-
ματικὸ σχόλιο.

19. φ. 127v Ἀρχ. Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκω υἰώμενος, ὃς εἰς ἄρκρον ἦει λόγων
σοφῶν ... Τέλ. αἷς τὸ θορυβῶδες πολὺ. Γνώμη (πρβ. Αἰλιανός, Ποικ. Ἰστ. 7, 10).
Ἀκολουθεῖ σύντομο γραμματικὸ σχόλιο.

20. φφ. 128 Ἀρχ. Ἦν τις Πριαμίδην Ἐκτορα ἰλιακῶν πεδίων κίονα καλέση ...
Τέλ. φονῆα τῶν εἰς χεῖρας ἰγμένων δείκων αὐτὸν ὀμηρεῖως ἐρεῖν. Ἀναφέρεται
στὸν Ἐκτορα.

21. φφ. 128r-v Ἀρχ. Εἰς κενὸν ταῖς παρ' ἡμῶν παραινέσειν ἀδιαλείπτως κε-
χρήμεθα ... Τέλ. καὶ πειραθήση βασάνων ἀπειρίτων. Παραινετικὸ ποῦ ἀποσκοπεῖ
στὴν ἐκμάθηση παροιμιῶν περὶ ματαιοπονίας.

22. φ. 128v Ἀρχ. Οὕτως εἰληφῶς τὰ χρήματα ὁ δανεισάμενος ... Τέλ. κὰν
γρηγορῇ τὸν μόρον βλέπει πρὸ ὀφθαλμῶν. Παραινετικὸ περὶ τῆς ἄλογης χρήσης
τοῦ δανείου (= κώδ. Ρ, φφ. 402v-403).

23. φφ. 128v-129 Ἀρχ. Λαγῶδες ἠγρεύθη ποτὲ λέοντι ... Τέλ. δυνάμειος φρο-
νησιν εἶναι βελτίω. Μῦθος (= κώδ. Ρ, φφ. 400r-v).

24. φφ. 129r-v Ἀρχ. Εἰ μὴ τὰ γεγραμμένα σχέδει καλῶς μανθάνειν ἐπέειγεσθε
... Τέλ. οὕτω καὶ γραφεῖ σχεδῶν τόμος ἀμαθεῖ. Περί σχεδῶν.

25. φ. 129v Ἀρχ. Εἰ καὶ τῆς ἐμῆς διανοίας αἱ ἄρourkei ... Τέλ. βδελύττεται γὰρ

θεός τοὺς μαιφόνους. ΠαραINETIKO σχόλιο στὶς Παροιμ. 1, 10-11. Ἀκολουθεῖ σύντομο γραμματικὸ σχόλιο σὲ 3 δωδεκασύλλαβους στίχους (= κώδ. P, φφ. 360r-v).

26. φ. 130 Ἀρχ. Καθ' ἐκάστην, ὧ οὗτος ... Τέλ. ἀπλῶς θεῷ ζύμπαντες ἐστὺνημένοι / οἰήσεως ἔχοντες ἔμπλεων τρόπον. Περί ἀλαζονείας.

27. φφ. 130r-v Ἀρχ. Δεῦρ' ἴθι παιδίον, καὶ τῶν ἐμῶν ἀπόλαυε λόγων ... Τέλ. ὅπως σε καὶ καύχημα τοῖς ἄλλοις ἔχω. Ἀναφέρεται στὴ μάθηση καὶ τὴν εὐγενῆ ἀμιλλα.

28. φφ. 130v-131 Ἀρχ. Μὴ ἀτιμάσης ὧ οὗτος ξένον ... Τέλ. τῶν ἐν πενία διαγόντων εἰσάξιον. Περί φιλανθρωπίας.

29. φφ. 131r-v Ἀρχ. Τί ζητεῖς τὴν ἐνταῦθα ἀντίδοσιν ἄνθρωπε ... Τέλ. σάββατον ἐστὶ καὶ σαββατίζειν δέον. («Τοῦ κυροῦ Σεργίου τοῦ φιλολόγου».) Περί ἐλεημοσύνης.

30. φφ. 131v-132 Ἀρχ. Αἰ μελέτην μοι φέρουσαι τοῦ θανάτου φροντίδες ... Τέλ. αὐτὸς γὰρ ἀνάστασιν ἀνθρώποις νέμεις / καὶ λύσιν αὐτοῖς παρέχεις ὀφλημάτων. Περί τῆς ματαιότητος τῶν ἐγκοσμίων.

31. φφ. 132r-v Ἀρχ. Ἄγε δεῖξον μ' υἱέ, τῇ νῦν ὅπως ἔχεις τόνων ... Τέλ. δυνάμεων ὧν ταξίαρχης τῶν ἄνω. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Παράφραση τοῦ ἀπολυτίκιου τοῦ ἀρχιστράτηγου Μιχαήλ.

32. φφ. 132v-133 Ἀρχ. Ἐκ παραινετικῶν λόγων ἀμιλλητήριον ῥητῶν ... Τέλ. ἀρχοῦσι ταῦτα πρὸς δοκιμὴν τοῖς τρίτοις. Δοκίμιο ἐξετάσεων τῶν «τρίτων» μαθητῶν, μὲ παραινέσεις περὶ φιλοπονίας.

33. φφ. 133r-v Ἀρχ. Ἴνός ὡς τῶν λογισμῶν μέθη φθαρτικῆ τῆς σώματος ... Τέλ. καὶ τὴν ζῶην αὐτοῦ κατασβέσας ἐντεύθεν. («Τοῦ Περιβλεπτηνοῦ κυροῦ Νικήτα».) Περί μέθης.

34. φφ. 133v-134 Ἀρχ. Ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Ἰωάννης ... Τέλ. καὶ ποιμνιον πᾶν ἐν πόαις ψυχοτρόφοις / ἀπείρατον τέθεικε τῆς λύκων βλάβης. Ἐγκώμιο τοῦ Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου. Παραδίδεται καὶ ἀπὸ τὸν κώδ. Paris. gr. 2556, φ. 82. Ἀκολουθεῖ σύντομο γραμματικὸ σχόλιο.

35. φ. 134 Ἀρχ. Αὐτὸς μόνος ἀθάνατος ὁ ποιήσας εἶ καὶ πλάσας τὸν ἄνθρωπον ... Τέλ. ἀρκεῖ τὸ μικρὸν τοῖς μικροῖς παιδαρίοις. Σύντομη ἄσκηση (προσευχή καὶ ὕμνος στὸν Θεό) γιὰ νεαροὺς μαθητῆς, παράφραση τροπαρίου (πρβ. E. Follieri, *Initia hymnorum Ecclesiae Graecae*, τ. I [Studi e Testi, 211], Città del Vaticano 1960, σ. 207) (= κώδ. P, φ. 310v).

36. φφ. 134r-v Ἀρχ. Τὸν λύχνον τὸν στερωτικῶν Χριστοῦ προδραμόντα ... Τέλ. ἀλλ' ἀκρις εἰστία, καὶ μέλι ἄγριον. («Τοῦ Ἡρακλείας».) Ἐγκώμιο τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου (= κώδ. P, φφ. 386v-387).

37. φ. 134v Ἀρχ. Ἐταπείνωσε καὶ ἡ πανεύφημος Εὐφημία τὸν ἀρχέκακον ἐχθρόν ... Τέλ. καὶ δόξα, σῶτερ, τῷ κραταιῷ σου σθένει, / δι' οὗ γυναῖκες ἐν ἀπλῷ τῷ σαρκίῳ / ὑπερτεροῦσι τῶν κακίστων δαιμόνων (= κώδ. P, φφ. 357v-358).

38. φφ. 134v-135 Ἀρχ. Οὐκ ἔστι παισὶ τοῦδε κάλλιον γέρας / ἢ πατὴρ ἐσθλοῦ κάγαθοῦ πεφυκέναι / τοῦτο τὸ καλὸν πεπλούτηκάς μοι καὶ σύ, ὧ παιδίον ... Τέλ. γενοῦ τε τοῦτω πρόξενος θυμηδίας / καὶ σαυτὸν ὠφέλησον ὀλβίσας λόγοις. («Τοῦ Περιβλεπτηνοῦ κυροῦ Νικήτα».) ΠαραINETIKO. Ἀκολουθεῖ σύντομο γραμματικὸ σχόλιο.

39. φφ. 135v-136 Ἀρχ. Φέρε δὴ καὶ παρ' ἡμῖν ἀγώνισαι παῖ ... Τέλ. ἀλλ' ἀσφαλῶς διέλθε τουτὶ τὸ σχέδος / ὡς εὐθύληπτον καὶ νεογνῷ παιδίῳ. Δοκίμιο διαγωνισμοῦ γιὰ τοὺς «τρίτους» μαθητῆς μὲ σχετικὸ θέμα.

40. φφ. 136r-v Ἀρχ. *Τοῖς ἀσθενεστέροις τονέων οὐ δεῖ τῶν γραφόντων (immo γριφώντων) λόγων ... Τέλ. ἀλλ' εὐχερεῖ τε καὶ σαφεῖ καὶ ῥαδίῳ.* («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Γιὰ τοὺς ἀρχάριους μαθητὲς ἐνδείκνυνται τὰ εὐληπτα σχέδη.

41. φ. 136v Ἀρχ. *Καὶ τῶν μητέρων αἱ φιλόστοργοι καὶ φιλόπαιδες ... Τέλ. καὶ σὲ τρέφω γάλακτι τῷ νοοτρόφῳ / ἀπλὴν προθεῖς δίαιταν ἀλληλεσμένην / οὐδὲν φέρουσαν γρίφον οὐδὲ ποικίλον. / ἂν γοῦν θεοῦ θέλοντος εἰς μεῖζω φθάσης / τὴν ἡλικίαν καὶ προβῆς ἐν τῷ χρόνῳ, / καὶ μεῖζοσι σε δεξιώσομαι λόγοις. Περὶ σχεδῶν.*

42. φφ. 137r-v Ἀρχ. *Καὶ σήμερον εὐτελεῖς τι τὸ σιτομέτριον τῶν λόγων ... Τέλ. οὐκ ἀσθενῆς τις ἀπελέγχεται μόνον, / ἀλλὰ μάλιστα συμφοραῖς πολυτρόποις / ἔλαθεν αὐτὸν ἐμβαλῶν ἀσυνέτως. Μῦθος κατάλληλος γιὰ «ἀρτιμαθεῖς».*

43. φφ. 137v-138 Ἀρχ. *Καὶ τῷ παρόντι νεήλυδι συναγωνιζόμενοι σήμερον ... Τέλ. ἀντ' ἀρνὸς εἰς σὴν ταῦρον ἄξι θυσίαν. Μῦθος ὡς δοκίμιο ἐξετάσεων.*

44. φ. 138 Ἀρχ. *Κακὸν μέγ' εἰς τὸν ἡμεδαπὸν βίον τὸ φθονεῖν παρήχθη ... Τέλ. τοῖς θεοῖς πατράσι καὶ ἀληθῶς πῆ μέσης σοφοῖς. Περὶ φθόνου.*

45. φφ. 138r-v Ἀρχ. *Ἄλλος μὲν ὧ ῥαθυμίας συνειλημμένη πέδη ἠνεκὸς ἐδείχθη ... Τέλ. πόρρω διωχθῆς τῆς σχολῆς τῆς ἐνθάδε. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Περὶ ραθυμίας, σὲ αὐστηρὸ τόνο πρὸς συμμόρφωση τῶν μαθητῶν.*

46. φφ. 138v-139 Ἀρχ. *Ὁ λύκος ἐμπλησθεὶς εἰς κόρον οὐδ' ἂν ἐπιγεύσαιτο τοῦ βραχίστου ... Τέλ. λύκος μὴν ἔγνωσται τὸν τρόπον καὶ τὴν φύσιν. Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ τὸν Αἰλιανό (*De nat. anim.* 4, 15).*

47. φφ. 139r-v Ἀρχ. *Σεμίραμις γυνὴ μὲν ἦν βασιλῆς τῶν τῆς Βαβυλῶνος χώρων ... Τέλ. οὐκ ἂν σ' ἴμερον θήκας συνέβη κινεῖν. Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ τὸν Πλούταρχο (*Βασιλέων ἀποφθέγματα καὶ στρατηγῶν*, Ἡθικά 173A-B).*

48. φφ. 139v-140 Ἀρχ. *Εἰ αἰρῆ ὧ παῖ ἐν αἴσῃ σοφῶν συγκαταριθμηθῆναι ... Τέλ. νέον μιμούμενος καὶ κατ' ἀργὸν βιοτεύοντα. Παινετικὸ περὶ φιλοπονίας. Ἀκολουθοῦν σύντομα γραμματικὰ σχόλια.*

49. φ. 140 Ἀρχ. *Διαφόρως ὑμᾶς ἐνουθέτησα παῖδες ἀδιόρθωτοι ... Τέλ. καὶ ταῦτα μηδὲν βελτιουμένων ὅλως. Σχέδος παινετικῆς χαρακτῆρα.*

50. φ. 140v Ἀρχ. *Ἡρίκει ποτὲ περὶ κάλλους τὰ ὄρνεα ... Τέλ. οὕτω τῆς αἰσχύνης ἀπήλαυσε. Μῦθος μὲ θέμα «κολοῖος καὶ ὄρνεις» (πρβ. Αἰώπωπος, fab. 103 [I] Hausrath - Hunger). Σημειωτέον ὅτι ἡ συγκεκριμένη παραλλαγή τοῦ αἰσώπειου μύθου εἶναι ἄγνωστη, καθὼς φαίνεται, ἀπὸ ἀλλοῦ (πρβ. κώδ. P, φ. 432v).*

51. φφ. 140v-141v Ἀρχ. *Ἐπ' αἶνον τὸν τῆς ἐορτῆς ἐπηλειμμένοι ... Τέλ. θέντας τὸ θάρρος μὴ κατακρίνης κρίνων. Λόγος στὴν Ὑπαπαντῆ.*

52. φ. 141v Ἀρχ. *Λόγων χρυσῶν προτίμα, χρυσὸν δὲ λόγων μηδέποτε ... Τέλ. σπύρον ἐλπίζοντα χρηστόν. Ἀκολουθεῖ (φφ. 141v-142) ἕμμετρο σχόλιο γιὰ τὴ σύνταξη τοῦ μορίου μῆ: Ἀρχ. *Τὸ μὴ τὸ κατ' ἐρώτησιν τεθὲν οὐχ ὑποτάσσει ... Τέλ. ἐνταῦθα καταλέλυτα ὑποταγῆς ἢ τάξις. Τὸ ἴδιο σχέδος μὲ τὸ ἴδιο ἕμμετρο σχόλιο παραδίδεται καὶ στὸν κώδ. P, φφ. 331r-v.**

53. φφ. 142r-v Ἀρχ. *Εἰ μὲν καὶ ἄλλων ἀγωνισμὸν ἐστὶ προκηρύττειν ... Τέλ. ἅπαντες ἴτε τῆδε σὺν προθυμίᾳ. («Τοῦ Περιβλεπτηνοῦ κυροῦ Νικήτα».) Περὶ τῶν ἐξετάσεων στὴ σχεδογραφία.*

54. φ. 142v Ἀρχ. *Λαβῶν σὺ τουτὶ τὸ μῆλον ... Τέλ. καλῶς ἐπ' αὐταῖς κρίσιν ἐνδικον κρίνας. Περὶ τοῦ μήλου τῆς Ἐριδος.*

55. φφ. 143r-v Ἀρχ. *Ἐν τιμῇ ὧν πατὴρ ἀγαθοῦ οὐ συνῆκα ... Τέλ. τῆς ἀλμυρᾶς τε κακίας, σώτερ, ρύου. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Ἡθοποιία μὲ θέμα: «τίνας ἂν εἴποι λόγους ὁ ἄσωτος υἱὸς πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα». Παραδίδεται*

καὶ στὸν κώδ. Laur. conv. soppr. 2, φφ. 204v-205.

56. φφ. 143v-144v Ἀρχ. Ἥμαρτον ὁμολογῶ σοι Κύριε, ἄσωτίᾳ συζῶν ... Τέλ. νέων στίφει φιλομαθῶν. Προσευχή μετανοίας ποῦ ἀναφέρεται στὴν παραβολὴ τοῦ ἄσωτου.

57. φφ. 144v-145 Ἀρχ. Οὕτω μὲν ὁ Σάτυρος ὀρέγει μοι τὴν ἐπιστολὴν ... Τέλ. ὄναιο λοιπόν, Κλειτοφῶν, καινῶν γάμων· ἔρρωσο καὶ γίνωσκε παρθένον μένειν / τὴν πρὶν ποθεινὴν, νῦν δέ σοι μισητέαν. Παράφραση ἐπεισοδίου ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα τοῦ Ἀχιλλέως Τατίου, Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα (5, 18).

58. φ. 145 Ἀρχ. Κριτοῦ καθεζομένου καὶ ἀγγέλων ἐστῶτων ... Τέλ. οἰκτρῶς βοῶσα τῷ κρινοῦντι τὴν κτίσιν· ἤμαρτον, ἰλάσθητι, φεῖσαί μου, Λόγε. Παράφραση τροπαρίου (βλ. E. Follieri, *Initia hymnorum Ecclesiae Graecae*, τ. II [Studi e Testi, 212], Città del Vaticano 1961, σ. 297) (= κώδ. P, φφ. 310v-311).

59. φφ. 145r-v Ἑμμετρο σχέδος. Παρατίθεται ὁλόκληρο:

Ἄμετρα μοχθῶν ὠφελείας σῆς χάριν
 σοῦ μὴ πονοῦντος πρὸς λόγους, νεανία,
 ὕδωρ φέρειν ἔοικα πάντως κοσχίνῳ,
 ἀντλεῖν ἀτεχνῶς εἰς πῖθον τετρημένον,
 5 ἄντικρυς εἰς πῦρ εἶριον ξαίνειν θέλειν, ||
 σπείρειν πέτραις, εἰς ψάμμον οἰκίαν δέμειν,
 γράφειν καθ' ὑγρῶν, πνεῦμα θηρᾶν δικτύω,
 δαίρειν ἀήτας· ταῦτα τῆς παροιμίας.
 ἀλλ' εἴ τί μοι πείθιοι νουθετοῦντί σε
 10 ἐσθλὴ δὲ πάντως, ὧς σοφός τις φησὶ που,
 ἐσθλοῦ φίλου πέφυκεν ἡ συμβουλία·
 πόρρω διώξας ἦν ἔχεις ῥαθυμίαν
 ὄλοσχερῶς σπουδάζε πρὸς κτήσιν λόγων,
 μὴ πεῖραν ἔξεις μαστίγων καὶ πλειόνων.

3 κοσχίνῳ cod. 4 πῖθον cod. 5 εἶριον cod.

60. φφ. 145v-146 «Τοῦ Ῥόδου κυροῦ Λέοντος». Ἑμμετρο δοκίμιο γιὰ τοὺς σχεδιογραφικοὺς ἀγῶνες καὶ συγχρόνως αἴτηση πρὸς τὸν πατριάρχη, ὁ ὁποῖος εἶναι προφανῶς παρῶν, γιὰ νὰ ἀπαλλάξει τὸν διδάσκαλο ἀπὸ τὰ καθήκοντά του στὴ σχολὴ τοῦ Ἀγίου Παύλου (πρβ. τὰ σχέδη τοῦ ἴδιου, ἐδῶ ἀρ. 177 καὶ 159). Παρατίθεται ὁλόκληρο:

Νῦν οὐ πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἐν ἀμίλλῃ νέους,
 οὐδὲ πρὸς ὑμᾶς τοὺς συνελθόντας φίλους,
 ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν τῆς σχολῆς τὸν προστάτην
 ἐξαγορεύω τὴν ἐμὴν ἀκηδῖαν
 5 καὶ τὴν ὀδύνην ἐκφέρω τῆς καρδίας
 καὶ πρέσβιν αὐτόν, οὐκ ἔχων ὁ καὶ δράσω,
 τῷ παμμεγίστῳ ποιμενάρχη προσφέρω·
 κέκμηκα καὶ γὰρ προσλαλῶν βρεφυλλίους,
 πλέκων ἀπειπον τοὺς ἀμιλλητηρίους·
 10 ὧς οὖν ἐφάνης, Παῦλε, Κυρίου στόμα, ||
 λέγων πρὸς ὧτα τῷ σοφῷ διδασκάλῳ
 οὕτω περ εἰς ὧς τληπαθοῦς ἀνδρὸς χάριν

- τῷ πατριάρχῃ φράζε τῆς οἰκουμένης,
 δίδαξον αὐτὸν τοὺς μακροὺς ἐμοὺς πόρους,
 15 ὅσους ἀνέτλην σῆς χάριν κληρουχίας·
 ἀκούσεται σὺν ἰλαρῶς προσφθεγμάτων,
 προσδέξεται σου τοὺς λόγους ἀσπασίως,
 ἐνδείξεται τὸ φίλτρον, ὃ πρὸς σέ τρέφει,
 (τῶν γὰρ ὁμοίων οἶδα φιλεῖν τοὺς τρόπους)
 20 καὶ ῥύσεται με τῆς πικρᾶς πλινθουργίας.

11 διδασκάλω: χρυσοστόμω suprascr. cod. 19 τὸν γὰρ ὁμοῖον cod.

61. φφ. 146γ-v Ἀρχ. Μωσῆς δις σοφὸς λαμβάνων νομοθεσίαν ... Τέλ. μήπως ἀποκλείση σε τῶν αἰώνιων / καὶ μὴ ῥεόντων ἀγαθῶν ποτε χρόνων. Περί νηστείας (= κώδ. Ρ, φφ. 312ν-313).

62. φφ. 146ν Ἀρχ. Ἀσπαστέον τὴν εἰς τί ἀναγαγεῖν δυναμένην ... Τέλ. πηγὴ καλῶν πέφυκε νηστεία μόνη. Περί νηστείας.

63. φφ. 146ν-147 Ἀρχ. Μέγα ἦδος ἐκ τῆς νηστείας ἐντίκτεται τῷ βροτῶν ... Τέλ. εἰ βούλει δέξασθαι στέφανον τὸν ἀμάραντον. Περί νηστείας (= κώδ. Ρ, φφ. 317ν-318).

64. φφ. 147ν-148 Ἀρχ. Εἶδες ὦ οὗτος μεγάλην τὴν ἄτην ἀποτικτομένην ἐξ ἀδ-
 δηφαγίας ... Τέλ. οὐδέπω καὶ τήμερον θανάτου πείραν ἔλαβε. Περί νηστείας. Πα-
 ραδίδεται καὶ στὸν κώδ. Laur. conν. sopp. 2, φφ. 205γ-v.

65. φφ. 148γ-v Ἀρχ. Οὕτω μὲν οἱ ἄγιοι ἀπεκδυσάμενοι τὸν τελευταῖον χιτῶ-
 να ... Τελ. τοῦτοις καθοπλίσαντες αὐτοὺς τοῖς λόγοις / πρὸς τὰς βασιάνους ἦσαν
 ἐστομωμένοι. («Τοῦ Μουζάλωνος δεσπότης Νικολάου».) Ἀναφέρεται στὸ μαρτύ-
 ριο τῶν ἁγ. τεσσαράκοντα μαρτύρων.

66. φφ. 148ν-149 Ἀρχ. Τὸ ταπεινοφρονεῖν πρὸς τῷ κακοπαθεῖν οὐκ ἔῃ πάση,
 οἰκῆα ... Τέλ. τῶν αἰδίων ἀγαθῶν ἐπιτύχης. Περί ταπεινότητος, νηστείας καὶ
 ἐγκράτειας. Ἐπισυνάπτεται σύντομο γραμματικὸ σχόλιο.

67. φφ. 149γ-v Ἀρχ. Οἴκτειρε ὦ οὗτος, τὸν ἐν ξηνητείᾳ, καὶ πενητείᾳ διάγοντα
 ... Τέλ. τὸ διαπαντὸς κολάζεσθαι τὸν ἀμαρτωλόν. Περί ἐλεημοσύνης (= κώδ. Ρ,
 φφ. 322γ-v).

68. φφ. 149ν-150 Ἀρχ. Ἐὰν ἴδῃς ὦ ἄνθρωπε ἴτην, βρωτῶν σπλαγχνισθεὶς με-
 τάδος αὐτῷ ... Τέλ. τῶν ἐκέϊσε ἔχεις κολασμῶν. Περί ἐλεημοσύνης.

69. φ. 150 Ἀρχ. Εἰ ἐμοὶ πείθῃ φίλτατε πῆθι τῶν λυσιτελούντων ... Τέλ. ἀλλ'
 αὐτὸν τὸν Χριστὸν θεμέλιον ἔχοντος. Σχέδος παραινεντικοῦ χαρακτήρα.

70. φφ. 150γ-v Ἀρχ. Ἄγε ὦ πλούσιε θείοις λόγοις πεισθεὶς ἄφες λαμπρὰς
 ἀνεγείρειν οἰκίας ... Τέλ. χρήξεις τυχεῖν, ἄνθρωπε, τῆς σωτηρίας, / πολλοῖς φρέαρ
 φάνηθι φιλανθρωπίας. Περί ματαιοδοξίας.

71. φφ. 150ν-151 Ἀρχ. Πτωχῷ σὸν ὦ ἄνθρωπε κλίνε ὡς αἰεὶ δι' οἶκτον ... Τέλ. εἰ
 ταῦτα ποιεῖς, ἀγαθῶν πολλῶν τύχης. Περί ἐλεημοσύνης καὶ φιλανθρωπίας. Ἀκο-
 λουθεῖ σύντομο γραμματικὸ σχόλιο.

72. φφ. 151γ-v Ἀρχ. Σήμερον εἰς Βηθανίαν παραγίνεται ὁ σωτήρ ... Τέλ.
 εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. Ἀναφέρεται στὴν ἀνάσταση τοῦ Λα-
 ζάρου καὶ στὴν εἴσοδο τοῦ Χριστοῦ στὰ Ἱεροσόλυμα.

73. φφ. 151ν-152 Ἀρχ. Ὅτε ἠγγισεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθεν εἰς
 Βηθσαφαγή ... Τέλ. οὐχ ἵππου ἐπέβη, ἀλλ' ὄνου εὐτελοῦς. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ

Ἰωαννικίου».) Παράφραση περικοπῆς ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον (Ματθ. 21, 1-5) (= κώδ. Ρ, φφ. 325γ-ν).

74. φφ. 152γ-ν Ἀρχ. Πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ νομικοῦ πάσχα εἰς Βηθανίαν ... Τέλ. ἐμὲ δ' ἔχεται οὐκ ἀεί. («Τοῦ Ῥόδου κυροῦ Λέοντος».) Παράφραση περικοπῆς ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον (Ἰωάνν. 12, 1-8). Ἀκολουθεῖ σύντομο γραμματικὸ σχόλιο (= κώδ. Ρ, φφ. 325ν-326).

75. φφ. 152ν-153 Ἀρχ. Οὕτως ὁ Ἰωσήφ ἐν τῷ λάκκῳ τῆς ἐρήμου βληθεὶς ... Τέλ. οὕτως ἀδελφοὶ δρῶσιν ἀδελφοκτόνοι / ἐνεικότες λάκκῳ με τῷ κατωτάτῳ / καὶ πρὸς σφαγὴν τρέχουσιν ἀσχέτῳ ῥύμῃ. Ἡθοποιῶ με θέμα: «τίνας ἂν εἴποι λόγους ὁ Ἰωσήφ ἐν τῷ λάκκῳ τῆς ἐρήμου βληθεὶς» (πρβ. Γέν. 37,24). Ἀκολουθεῖ σύντομο γραμματικὸ σχόλιο (= κώδ. Ρ, φφ. 326-327).

76. φφ. 153γ-ν Ἀρχ. Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τῆς νυκτός ... Τέλ. διὰ τῆς Θεοτόκου ἐλέησον ἡμᾶς. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Παράφραση τοῦ γνωστοῦ τροπαρίου τοῦ ὄρθρου τῆς Μεγάλης Δευτέρας (= κώδ. Ρ, φφ. 327γ-ν). Παραδίδεται καὶ ἀπὸ τὸν κώδ. Vat. gr. 18 (πρβ. C. Gallavotti, δ.π., 14 [ἀρ. 128]).

77. φφ. 153ν-154 Ἀρχ. Ἰδοὺ ὁ νυμφίος κατὰ τὸ μεσαιτάτον ἤκει τῶν τῆς νυκτός καιρῶν ... Τέλ. οὕτω λιταῖς γὰρ μητροπαρθένου κόρης / εὐρῆς Ἰλαον τὸν θεὸν ἐν τῇ κρίσει. Ἄλλη παράφραση τοῦ ἴδιου τροπαρίου (βλ. ἀρ. 76).

78. φ. 154 Ἀρχ. Ὁ νυμφίος εἶσω τοῦ θείου νυμφείου ἰστάμενος ... Τέλ. τυφλοὺς ὀδηγήσαντες, ἡσθενημένοις / χεῖρα βοηθὸν δόντες ἐνθεοτρόπως. Παράφραση τροπαρίου (;) (= κώδ. Ρ, φ. 327).

79α. φ. 154γ-ν Ἀρχ. Τῷ ἐπεκτείνεσθαι, τὸ ραθυμεῖν ἄποθεν ἡμῶν βαλώμεθα ... Τέλ. εὐλογεῖτε βοῶντες τὰ ἔργα τὸν Κύριον. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Παράφραση τοῦ δευτέρου τροπαρίου τῆς ἡ' ὠδῆς τοῦ διωδίου τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμᾶ, ποὺ ψάλλεται στὸν ὄρθρο τῆς Μεγάλης Τρίτης.

79β. φ. 154ν Ἀρχ. Φροντίδα ποιησώμεθα τῷ τῶν ψυχικῶν ἔλαιον ἐναποθέσθαι ... Τέλ. εὐλογεῖτε βοῶμεν τὸν Κύριον. Παράφραση τοῦ τρίτου τροπαρίου τῆς ἡ' ὠδῆς τοῦ διωδίου τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμᾶ, ποὺ ψάλλεται στὸν ὄρθρο τῆς Μεγάλης Τρίτης.

79γ. φ. 154ν Ἀρχ. Τὸ τάλαντον ὅσοι πρὸς θεοῦ ... Τέλ. τὰ στόματα ὑμῶν. Παράφραση τοῦ τέταρτου τροπαρίου τῆς ἡ' ὠδῆς τοῦ διωδίου τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμᾶ, ποὺ ψάλλεται στὸν ὄρθρο τῆς Μεγάλης Τρίτης.

79δ. φφ. 154ν-155 Ἀρχ. Τοῖς μαθηταῖς ὁ χρηστός ὑπετίθης ... Τέλ. τῶν ἀμοιβῶν ἀξιώσων ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Παράφραση τοῦ δευτέρου τροπαρίου τῆς θ' ὠδῆς τοῦ διωδίου τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμᾶ, ποὺ ψάλλεται στὸν ὄρθρο τῆς Μεγάλης Τρίτης.

79ε. φ. 155 Ἀρχ. Ἐν τῇ δευτέρᾳ σου παρουσίᾳ δέσποτα... Τέλ. ἐμῶν ἀπειράριθμα πλήθη πταισμάτων. Παράφραση τοῦ τρίτου τροπαρίου τῆς θ' ὠδῆς τοῦ διωδίου τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Μαΐουμᾶ, ποὺ ψάλλεται στὸν ὄρθρο τῆς Μεγάλης Τρίτης.

80. φφ. 155γ-ν Ἀρχ. Οὕτω μὲν ἐπὶ κοπρίας ἐκάθητο τῆς πόλεως ... Τέλ. ἀλλ' ἠὺχαρίσται τῷ θεῷ καὶ δεσπότη. Παράφραση περικοπῆς ἀπὸ τὸν Ἰωβ 2, 8-10, ποὺ διαβάζεται στὸν ἔσπεριον τῆς Μεγάλης Τετάρτης.

81. φφ. 155ν-156 Ἀρχ. Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ τοῦ θεοῦ νιπτῆρι τῷ τοῦ δεῖπνου φέγγος ἐδέχοντο ... Τέλ. ὁ περὶ πάντων ἀγαθὸς Κύριε δόξα σοι. Παράφραση τοῦ γνωστοῦ τροπαρίου τοῦ ὄρθρου τῆς Μεγάλης Πέμπτης (= κώδ. Ρ, φ. 328).

82. φφ. 156-157 Ἀρχ. Ὅττα οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ ὁπότε ἐν τῷ νιπτῆρι ἐφωτί-

ζοντο ... Τέλ. ἀλλ' ὦ φρικώδους καὶ ξένου τεραστίου· / πῶς, κριτὰ πάντων καρδιῶν καὶ πρακτέων, / κριταῖς ἀδίκους ὡς κριτὸς κατακρίνη; / πῶς δ', ἐξεταστὰ καρδιῶν ἀνθρωπίνων, / φέρεις ἔτασμούς ἐκ χειρῶν τῶν πηλίνων; / πῶς ὦν ἀναλλοίωτος, ἄναρχος φύσει / τανῦν βρωτῶεις σταυρικῶ θνήσκεις πάθει; / ἔγωγε τοῖνυν κατὰ νοῦν ἐμόν στρέφων / τὴν σὴν ἀκατάληπτον μακροθυμίαν, / δι' ἣν καταβέβηκας οὐρανοὺς κλίνας / καὶ σῆ θελήσει κατεδέξω τὰ πάθη, / εἰπεῖν δεδίσσω καὶ πτοοῦμαι καὶ τρέμω / ὅλωσ τι μὴδὲν ἰσχύων φράσαι πλεόν, / εἰ μὴ τὸ δόξα δόξα σοι πάντων χάριν. Σχέδος με τὸ ἴδιο θέμα, ὅπως καὶ τὸ προηγούμενο.

83. φ. 157 Ἀρχ. Σήμερον ὁ Ἰούδας ὡς τὸν διδάσκαλον πρόθυμος, προδῶ, τις ὀρᾶται ... Τέλ. ἀλλ' ἡμῖν ἀνέτειλεν αἰγλήεν φάος, / δικαιοσύνης πυρσόμορφος φωσφόρος, / πρὸς ὃν βοῶμεν δόξα σοι, παντοκράτορ, / τῷ συμπαθῶς παθόντι τῶν δούλων χάριν. Παράφραση τοῦ πρώτου τροπάριου τοῦ δ' ἀντιφώνου τῆς ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Πέμπτης. Ἀκολουθεῖ σύντομο γραμματικὸν σχόλιο. Παραδίδεται καὶ ἀπὸ τὸν κώδ. Ρ, φ. 403ν, με τὴν ἐπιγραφή: «Τὸ τοῦ Μύρων κυροῦ Γεωργίου».

84. φ. 157ν Ἀρχ. Σήμερον ὑπὸ Ἰουδαίων μαιφόνων ὁ δεσπότης τῷ ξύλῳ προσπήγνυται ... Τέλ. καὶ συναναστήσειε τοὺς τεθηκότας, / ὑμεῖς δὲ τὰπίχειρα τῶν πεπραγμένων / ἐπάξια δεξιόσθε, μυσαρὸν γένος. («Τοῦ Βαφεωπώλου»). Λόγος στῆ Σταύρωση (= κώδ. Ρ, φφ. 403γ-ν).

85. φφ. 157ν-158 Ἀρχ. Σήμερον τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα εἰς ἔλεγχον ἐρράγη ... Τέλ. ἀλλ' ὦ τανύσας ἐν ξύλῳ τὰς παλάμας, / ἴν' ἐξιάσης τὴν ἁμαρτίαν, Λόγε, / ἦν μοι προ(σ)εξένησε βρώσις τοῦ λόγου / βουλή κακίστη δαίμονος βροτοκτόνου, / ῥῆξον τὸ χειρόγραφον, οἷς οἶδας τρόποις / τῆς καταδίκης τῆς κατασχούσης πάλαι / καὶ μοι στολὴν ὕφανον ἐξ ἀφθαρσίας / ὁ τὰς ἀχράντους αἱματώσας παλάμας, / ἤλοις παρείσας εἰς ἁμαρτίας λύσιν. Σχέδος με ἀφετηρία τὸ δεύτερο τροπάριο τοῦ ἴβ' ἀντιφώνου τῆς ἑσπέρας τῆς Μεγάλης Πέμπτης.

86. φ. 158ν Ἀρχ. Γυμνὸν ὀρῶσα ἡ κτίσις ἐπὶ ξύλου κρεμάμενον ... Τέλ. καίνισιν, ἀνάπλασιν ἢ σωτηρίαν. Σχέδος με ἀφετηρία τὸν οἶκο τοῦ ὄρθρου τοῦ Μεγάλου Σαββάτου (= κώδ. Ρ, φφ. 328γ-ν).

87. φφ. 158ν-159 Ἀρχ. Ὁ εὐσχήμων Ἰωσὴφ τῷ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ... Τέλ. ζῶν βροτοῖς ἅπασιν ἄφθιτον νέμων. Παράφραση τῶν δύο ἀπολυτικίων τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς (= κώδ. Ρ, φ. 404).

88. φφ. 159-161ν Ἀρχ. Ἀναστάσεως ἡμέρα λαμπρυνθῶμεν λαοὶ ... Τέλ. ὦ πάσχα σεπτόν, πάσχα, Χριστέ μου, μέγα, / θεοῦ σοφία δύναμις τε καὶ Λόγε, / ἡμῖν μετασχεῖν ἐκτυπώτερον δίδου / λαμπηδότων σῶν φωσφόρων σελασφόρων, / ἀνεσπέρῳ σῆς ἡμέρα πανταρχίας. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου»). Παράφραση ὁλόκληρου τοῦ ἀναστάσιμου κανόνα τοῦ Ἰωάννη Δαμασκηνοῦ. Τὸ τελευταῖο τροπάριο τῆς θ' ὠδῆς σὲ δωδεκασύλλαβους στίχους (= κώδ. Ρ, φφ. 329-330, πρβ. σχετικὰ C. Gallavotti, δ.π., 13 [ἀρ. 98], 22 καὶ 30).

89. φφ. 161ν-162 Ἀρχ. Ἐγκαινίσθητι ὦ οὔτος καὶ τὸν παλαῖον ἀντιποιήθητι νέων βίων ἀφεις ... Τέλ. πράττων τὰ συμφέροντα ταύτη καὶ μόνα. Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ ὁμιλία τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (Λόγ. 44, 6: PG 36, 613A-C).

90. φφ. 162γ-ν Ἀρχ. Τί σοι ὦ νεολαῖα προσῆκον ἐφεύρομι' εἰς σὴν λογικὴν ... Τέλ. πολλοὶ γὰρ ἴται τοὺς λόγους ἐσχηκότες / ἡμφιάσαντο δόξαν, ἤλθον εἰς κλέος, / ἄλλοι δὲ πολλοὶ πλοῦτον εὐτυχηκότες / πτωχοὶ καθωράθησαν ἠτελισμένοι. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου»). Παινετικὸν περὶ φιλοπονίας.

91. φφ. 162ν-163 Ἀρχ. Μὴ ἀπαναίνεσθε φιλολογώτατοι παῖδες πρὸς λόγων

εἶδη ... Τέλ. ἀρκεῖσθε παῖδες τῷ μικρῷ σχεδαρίῳ. Περὶ φιλοπονίας.

92. φ. 163 Ἀρχ. Ἀλιεύς ἐν ἡῖόνι γεγωνῶς καὶ ἀμφιτρίτη πλησιάσας ... Τέλ. κὰν τυγχάνη μέγιστον ἢ κρεῖττον λόγων. Παράφραση τοῦ αἰσώπειου μύθου με θέμα: «ἀλιεύς καὶ μαινίς» (fab. 18 [I] Hausrath - Hunger).

93. φφ. 163γ-ν Ἀρχ. Πρὸς ὄνον λυρίζειν εἰοίκαμεν ὦ παῖ ... Τέλ. ἀφείς τὰ πάντα τοιγαροῦν πόνει μόνον / καὶ τοὺς λόγους φίλησον ὡς ὄνησίμου. Περὶ φιλοπονίας. Ἀκολουθεῖ γραμματικὸ σχόλιο.

94. φφ. 163ν-164 Ἀρχ. Λύπης συνέχομαι τὴν ψυχὴν πέδαις ... Τέλ. μάταια πάντα καὶ γέμει φλυαρίας / ἢ δ' ἀρετὴ πέφυκε δοξάζειν μόνη. Περὶ ἀρετῆς.

95. φφ. 164γ-ν Ἀρχ. Στερκτέον σοι ἔστω ὦ οὗτος τὸ φύσι καθυπείκειν αἰεῖ ... Τέλ. αἰροῦ ταπεινὸς τυγχάνειν αἰεὶ φίλος. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Περὶ ταπεινοφροσύνης.

96. φφ. 164ν-165 Ἀρχ. Ὁ ρόδον θαυμάζων καλλῶν ... Τέλ. καὶ λευκὸν ὄν πρὶν τὸ γλυκύθυμον ρόδον / ἐρυθρὸν ἀπέδειξεν αἶμα Μυχίας, / ὡς φλήναφος δίεισιν Ἑλλήνων λόγος. Μῦθος με θέμα τὸ ρόδο (= κῶδ. P, φφ. 330ν-331).

97. φ. 165 Ἀρχ. Τὰ μὲν ἄλλα ὦ παρόντες τῶν τοῦ Εὐριπίδου δινῶν ... Τέλ. τὸ πᾶν τὸ λοιπὸν φίλος ἐν δυστυχίαις, / οὐχ ὡς ἐκείνος εἶπεν, οὐδὲν τυγχάνει. Ἀνασκευὴ γνώμης τοῦ Εὐριπίδη (Φοίν. 403) περὶ φιλίας.

98. φφ. 165γ-ν Ἀρχ. Ἄγνου' ἄ μοι τῶν βελῶν ἐπάγεται δέσποινα ... Τέλ. ὅθεν δυσωπῶ μητροπάρθενον κλέος / τῶν δυσμενῶν τὰς ἄρκυς ἐκφυγεῖν τάχει. («Τοῦ Βερίστορος [;]».) Προσευχὴ στῆ Θεοτόκο.

99. φ. 165ν Ἀρχ. Οὔτε τὸν ἀσθενῆ χρυσεῖα ὠφελεῖ ... Τέλ. τῶν γινομένων οὐ διακρίνουσιν. Περὶ ὀργῆς.

100. φφ. 165ν-166 Ἀρχ. Ἐρωτᾶς με ὦ σύλλογε δικαστῶν ... Τέλ. τοῖνυν ἀπόστα τῆς ἐμῆς κατοικίας. Σχέδος ἐμπνευσμένο ἀπὸ μιᾶ μελέτη τοῦ Λιβανίου (Declam. 33).

101. φ. 166 Ἀρχ. Οὐχ οὕτω Χείρωνι ἡδονὴ προσεγένετο ... Τέλ. ὡς ἀπόπειραν ἰσχύος τῆς σῆς λάβω. Ὁ ἀνώνυμος διδάσκαλος ὑποδέχεται τὸν γιῶ ἐνὸς φίλου του στῆ σχολῇ τοῦ ἀγίου Πέτρου.

102. φ. 166ν Ἀρχ. Οὕτω μὲν ὁ λοιμὸς τῶν Ἀχαιῶν κατηνάλισκε βίον ... Τέλ. εὐωχηθέντες εἰς ὕπνον τρέπονται. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Παράφραση τῆς ὑπόθεσης τῆς πρώτης ραψωδίας τῆς Ἰλιάδας.

103. φφ. 166ν-167 Ἀρχ. Φασὶν οἱ ἱστορικοὶ ὅτι τὰ χηνῶν λίθον ἐμβάλλουσι τῷ στόματι ... Τέλ. ὕπνου γὰρ αὐτὴν ἐξανιστᾶ ταχέως / καὶ πάλιν εἰς γρήγορον αὐτὴν ὀτρύνει / καὶ πρὸς φυλακὴν τῶν θεραπειῶν (-τῶν cod.) εἰς ὕπνον. («Τοῦ Περιβλεπτηνοῦ».) Σχέδος φυσιογνωστικοῦ περιεχομένου περὶ χηνῶν καὶ γεράνων (πρβλ. Αἰλιαν. De nat. anim. 5, 29 καὶ 3, 13).

104. φ. 167 Ἀρχ. Ἐν νῷ λάβε μοι ὦ οὗτος τίς εἶ καὶ πόθεν εἰς τὸ ζῆν ἦεις ... Τέλ. καὶ καθαρῶς ψυχικῶν ῥυπασμάτων. Περὶ μετάνοιας καὶ προσευχῆς.

105. φφ. 167γ-ν Ἀρχ. Τί τοῦτο κατὰ παντεῖον νεῶν, Ναοῦμ αἰ μνημαί ... Τέλ. ὡς τηλικαύτην εὐτυχεῖς τὴν αἰτίαν / καὶ τὴν ἀφορμὴν τῆς λογικῆς ὑσμίνης / προφητικὴν σάλπιγγα, πνεύματος λύραν / ἢ ἡχῶ διαδραμοῦσαν ἀπτέρω τάχει / ὅσην ὄρα γῆν παντοδερκῆς φωσφόρος, / ὅς καὶ προφήτης ἐστί σοι τῶν στεμμάτων, / εἰ τὴν βδελυκτὴν οὐ ποθεῖς ῥαθυμίαν. («Τοῦ Καυθέντος».) Ἐγκώμιο τοῦ προφήτη Ναοῦμ.

106. φφ. 167ν-168 Ἀρχ. Ἴδεις πωλεῖν τὴν σοφίαν ὠμολόγηται τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς ... Τέλ. εἰ γοῦν ὀλικῶς δρῶντες οὕτως ἐστέ μοι, / λήψεσθε καὶ πέπειρον ἐκ λόγων βό-

τρυν, / ὅστις πεπανθείς ἐν πόνοις ἀνευδότης / καιρῷ τρυγητοῦ τοὺς τρυγῶντας
εὐφράνη. Περὶ φιλοπονίας καὶ ἐγκράτειας.

107. φ. 168 Ἀρχ. Ὁ τῆς ὀφείας ὀρεγόμενος κακίας πόρρω γενέσθαι ... Τέλ. ἀεὶ
ποθοῦντι τοὺς βίους τῶν ἀγίων. Παραινետικὸ περὶ ἐνάρετου βίου.

108. φφ. 168r-v Ἀρχ. Τῷ ἀπορεῖν σχεδῶν παλαιῶν ὄθεν ἂν ὑμῖν τὴν συνήθη
παράθωμαι τράπεζαν ... Τέλ. κόρος λόγου γάρ, ὡς ἔφη τις εὐστόχως, / τὰς ἀκοὰς
πέφυκε καταβαρύνειν. Περὶ φιλοπονίας.

109. φφ. 168v-169 Ἀρχ. Ὁ μὲν ἐμὸς πατὴρ ὧ δικασταὶ πάντων ἡγεμῶν αἰρε-
θεῖς ... Τέλ. καὶ μὴ ζῆτει τὸν Ἀγαμέμνονα. Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ μελέ-
τη τοῦ Λιβανίου (*Declam.* 6, 7-8: ἔκδ. Foerster, τ. V, σσ. 377-379).

110. φ. 169 Ἀρχ. Οὐ φέρω τὸ ζῆν ὧ βουλὴ μόρον ποθῶ ... Τέλ. μικρὸν ὕστερον
αὐτῇ κάτω περιτύχω. Παράφραση ἀποσπασμάτων ἀπὸ μελέτη τοῦ Λιβανίου
(*Declam.* 26, 51. 53-54: ἔκδ. Foerster, τ. VI, σσ. 542-544). Ἀκολουθεῖ σύντομο
γραμματικὸ σχόλιο.

111. φφ. 169v-171 Ἀρχ. Πρώην μὲν ὧ ἀνδριότατε Ἐκτορ κατεδοράτιζες ...
Τέλ. «ἀλλ' ὧ Πλούτων, δέδεξο καὶ κριτὰ Μίνως / τὸν εὐτυχῆ πρίν, νῦν δὲ δυστυχῆ
πλέον / καὶ τάξον ἐγγὺς Ἐκτορος τοῦ φιλάτου, / ὃν τῆς φονευτοῦ δεξιᾶς Ἀχιλ-
λέως / ἢ βαρβαροσπάρτακος ἔκτανε σπάθη.» / καὶ ταῦτα μὲν προσεῖπεν ἄθλιον
νέκυν / ὁρῶν ὃν εἶχεν Ἐκτορα παῖδα φίλον / ὁ βασιλεὺς γῆς ἀπάσης τῆς Ἰλίου /
ἀποσφαγέντα χερσὶ ταῖς Ἀχιλλέως· / σὺ δ', ὧ νέων μοι φιλάτῃ ξυναυλία, / εἰ μὲν
τι τερπνὸν εἰσὶν εἰσφέροντά σοι / τὰ ῥητὰ ταῦτα, σπεῦσον μὲν τούτου χάριν / θεῶ
παρασχεῖν ὕμνοδοξολογίαν, / εἰ δ' οὐδαμοῦ, τράφηθι τούτοις καὶ μόνοις / παύροις
μὲν ἴσως οὖσιν, ἀλλ' οὐ λιγέως / λέγουσαν ἐκμαθοῦσα τὴν παροιμίαν· / ἂν μὴ πα-
ρῆ κρῆς, καὶ τάριχος στερκτέον. («Τοῦ Εὐγε[νει]ανουῦ.») Ἡθοποιία μὲ θέμα: «τίνας
ἂν εἴποι λόγους Πρίαμος ἐπὶ Ἐκτορι νεκρῷ προκειμένω».

112. φφ. 171r-v Ἀρχ. Ὅρων σε, καλλίμαρτυ σεμνὴ Βαρβάρη ... Τέλ. ῥοδωνιαῖς
ἀνθοῦσα ταῖς οὐρανιαῖς. («Τοῦ νυκτὶ ἀγιοτεσσαρακοντίτου μαῖστορος κυροῦ Χρι-
στοδοῦλου τοῦ ἀγιοευπλίτου ἐναγώνιον τῶν χωρικῶν, ἐν ᾧ ὁ πρῶτος πέντε, ὁ δὲ
δεύτερος ζς».) (= κώδ. P, φ. 333v-334) Ἐκδ. C. Gallavotti, ὁ.π., 31.

113. φφ. 171v-172v Ἀρχ. Τίς ὁ πλοῦτος ὁ τοσοῦτος, σῶν, ἀνθρωπε λογισμὸν ...
Τέλ. καὶ τῷ θεῷ πρόσασον αἴνου θυσίαν / καὶ παράδεισον εἰς κατοικίαν λάβης.
(«Τοῦ Βαφεωπώλου».) Περὶ φιλοχρηματίας καὶ ἐλεημοσύνης.

114. φφ. 172v-174 Ἀρχ. Ἀγωνίσμα σήμερον λογικὸν σπουδαίων κριτήριον, καὶ
νῶν ... Τέλ. τὸ εἰρηναῖον καὶ ἀστασίαστον πολυχρόνιον. («Τοῦ μακαρίτου σεβα-
στοῦ κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ ἐπὶ τῶν δεήσεων».) Ἀναφέρεται σὲ διαγωνισμό στῆ σχε-
δογραφία, στὸν ὁποῖο εἶναι κριτῆς ὁ ἴδιος ὁ αὐτοκράτορας.

115. φφ. 174-175 Ἀρχ. Τάχα με ὧ παρόντες εἰ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ... Τέλ. πρίν ἢ
προσοξέσαιμι τοῖς μῶλωψί μου. («Τοῦ πρώην ἀγιοτεσσαρακοντίτου μαῖστορος
κυροῦ Γεωργίου τοῦ τοῦ Μύρων».) Ἀναφέρεται σὲ μιὰ πρόσφατη πυρκαϊὰ στὴν
Κωνσταντινούπολη. Παραδίδεται καὶ ἀπὸ τὸν κώδ. Paris. gr. 2556, φ. 86. Ἐκδ. Ἰ.
Δ. Πολέμη, «Γεώργιος μαῖστωρ...», ὁ.π., 304-305.

116. φφ. 175-176v Ἀρχ. Σὺ μὲν ὧ τέκνον νῶμ' ὀφείλοντα τὸν φίλον γινώσκεις
... Τέλ. συνέφεται σοι, τέκνον, ἐν Φθίᾳ κλέος, / εἴπερ κτενεῖς φάλαγγα τὴν τῶν
βαρβάρων· / ὄπλιζε λοιπὸν ναὶ σεαυτὸν ἐν μάχῃ / καινὸς φανεῖς τις τοῖς Ἀχαιοῖς
φωσφόρος. («Τοῦ Καλλικλέος».) Ἡθοποιία μὲ θέμα: «τίνας ἂν εἴποι λόγους Φοῖνιξ
ὁ παιδαγωγὸς τῷ Ἀχιλλεῖ» (πρβ. Ὅμ. Ἰλ. I 434 κ.έ.).

117. φφ. 176v-177 Ἀρχ. Τίς οὐκ ἂν ἐκπλαγῆ ἰὸν νέοι, ἐπὶ γεηρὸν χωρίον ...

Τέλ. ἀλλ' ὦ παλαιὸν καὶ πρὸ τῶν χρόνων βρέφος, / ὦ παντοκράτορ ῥακκοδύτα
καὶ πένης, / ἐσπαργάνου με σπαργάνων ἀμαρτίας, / ὁ σπαργανωθείς εὐτελῶν ἐκ
σπαργάνων, / ὡς ἂν ἐκείθεν εὐμαρῶς λελυμένος / πρὸς τὸν σὸν ὕμνον εὐπετέ-
στερον τρέχω. («Τοῦ Προδρόμου».) Λόγος στὴ Γέννηση.

118. φφ. 177-178 Ἀρχ. Οὐκ ἄρα κενῶς ποι, ἤτήσω μ' εἰ ῥωσθεὶς ὀρῶμαι ...
Τέλ. ἐμοὶ δ' ὅσος τις ἐνοστρατεύεται πόνος, / τοῦ σαρκίου τύραννος, οὐ λέληθέ σε·
/ κἄν μέχρι νῦν λέληθεν, ἀλλὰ νῦν μάθε / γνοὺς τὴν ὑποσμούχουσαν ἐν σπλάγχνοις
νόσον / ἐκ τῆς ἀπ' αὐτῶν τῶν προσώπων ὠχρίας· / ὡς γὰρ ὄφελον, ἔγωγε δυσαλ-
θέα νοῦσον ἄλυξα / πικρὰν ἀργαλέην δυσούνημον, ἢ ῥα καὶ ἄλλους / ἠελίοιο τ'
ἄμερσε καὶ ὄμμασι χεύατο νύκτα, / ὡς ὄφελον, κείνην μὲν ὑπέδραμε φύξιμος αὖρα
/ πλευρόφιν ἐκπταμένη ἀνά τε πνοιὴν λύσασαν, / ἀμφὶ δέ μοι μελέεσσιν ἔην μένος,
ὡς πάρος ἦεν / καὶ σε, Ἰωαννίκιε, διωλυγίως μακάριζον. («Τοῦ αὐτοῦ».) Ἐγκώμιο
τοῦ μοναχοῦ Ἰωαννίκιου. Ἀκολουθεῖ σύντομο γραμματικὸ σχόλιο.

119. φφ. 178-179 Ἀρχ. Τίνος χάριν ὀδυρόμενος ἦ δι' ὃ ἀνθρωπε καὶ πενθῶν ...
Τέλ. ἄριστα σαυτῶ τὸν τρόπον μετευθύνων. («Τοῦ Βαφεωπώλου».) Παράφραση
ἀποσπάσματος ἀπὸ ὁμιλίας τοῦ Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου (*De Lazaro hom.* 5, PG
48, 1020, 17-44).

120. φφ. 179r-v Ἀρχ. Ἐκ τῶν δραγμάτων ὦ φιλότης τοῦ θεοῦ Σπυριδῶνος ...
Τέλ. ταῦτ' εἶπε προγνοὺς καὶ πρὸς ἔργον ἐξέβη· / σπείρας γὰρ ἐν δάκρυσιν, ὡς
Δαβὶδ γράφει, / ἀγάλλεται νῦν ἀθανασίας θέρει. Ἀναφέρεται σὲ θαύματα τοῦ
ἁγίου Σπυριδῶνα. Παραδίδεται κολοβὸ καὶ στὸν κώδ. Laur. con. sopp. 2, φ.
210v, ὡς ἔργο τοῦ Κύπρου κυροῦ Βασιλείου.

121. φφ. 179v-180v Ἀρχ. Φέρε χορὲ τῷ μύρον εἰ αἰρή Νικολάω τὸ ὄνομα ...
Τέλ. καὶ Νικολάου συμμαχοῦντος εὐτύχει. («Τοῦ Προδρόμου».) Ἀναφέρεται σὲ
θαύματα τοῦ ἁγίου Νικολάου. Ἐκδ. I. Vassiss, ὁ.π., 14-16.

122. φφ. 180v-181 Ἀρχ. Ἐπ' Ἄνναν καὶ σὺ με φιλότης τὸν λόγον τρέψαι ...
Τέλ. ἤνεγκεν εἰς φῶς ἡγιασμένον τόκον. («Τοῦ ἁγιοπαυλίτου μαῖστορος κυροῦ
Βασιλείου τοῦ Χορδοῦ».) Ἀναφέρεται στὴ σύλληψη τῆς ἁγίας Ἄννης. Ἐκδ. I. Δ.
Πολέμη, «Βασιλείου Πεδιαιδίτου ...», ὁ.π., 52-53.

123. φφ. 181-182 Ἀρχ. Ἐναγχος μὲν ἐπὶ τῷ σαρκωθῆναι τὸν λόγον παραδό-
ξως ἐκροτοῦμεν ... Τέλ. καὶ πᾶσα πληθὺς ἢ θεῶν ψευδωνύμων / Χριστοῦ φανέντος
τῆς πλάνης ἀναίρετο. («Τοῦ Μουζάλ[ωνος]».) Ἀναφέρεται στὴ Βάπτισμα.

124. φφ. 182r-v Ἀρχ. Μέλλε μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων ... Τέλ.
λόγος γὰρ ἐκλείει καὶ σὸν πατέρα. («Τοῦ Περιβλεπτηνοῦ».) Ἐγκώμιο γιὰ τὸν γιὸ
ἐνὸς πλουσίου ποῦ ἔχασε τὸν πατέρα του.

125. φφ. 182v-183v Ἀρχ. Ἄρτ' ἦ μοι καὶ ὁ πόλος λαμπρότερος, καὶ πάση τῶν
βροτῶν καταφαίνεται ... Τέλ. σὺ δ' ἀντὶ κύκνου λιγυρῶν μελισμάτων / κόρακος
ἐκκρῶζοντος ἠνωτισμένος / μὴ δυσχερανεὶς ἐκπεσῶν τῆς ἐλπίδος· / νόσος γὰρ οὐ
δίδωσιν ἢ τήκουσά με. Ἐκφρασις ἔαρος ἐμπνευσμένη ἀπὸ ὁμιλίας τοῦ Γρηγορίου
Ναζιανζηνοῦ (Λόγ. 44,10: PG 36, 617C κ.έ.).

126. φφ. 183v-184v Ἀρχ. Μόλις ποτὲ καὶ σὺν χρόνῳ μακρῷ τῷ τῆς ἀφασίας
κάλως ἐρράγη μου ... Τέλ. ἄρασσε πρὸς γῆν τοῦ φθόνου τὰς ὀφρύας, / κόλαζε καὶ
σύντριβε πρὸς δὲ καὶ κλόνει / τοὺς τὴν καθ' ἡμῶν ἐξανάπτοντας μάχην. («Τοῦ
κυροῦ Νικήτα τοῦ Σκουταριώτου».) Λόγος στὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου.

127. φφ. 184v-185 Ἀρχ. Καὶ πάλιν ἡ λογικὴ σοὶ πανδαισία προτίθεται ... Τέλ.
καὶ σαρκίου τὸ βᾶρος ἅπαν πῆσας, / πρὸς δαιμόνων φάλαγγας συμπλακεὶς πάλιν,
/ τὰς ἀντιπάλους καταβαλὼν δυνάμεις / εἴληφεν ἄθλα πρὸς θεοῦ τῶν καμάρ-

των. Ἐγκώμιο τοῦ Δανιὴλ τοῦ Στυλίου.

128. φφ. 185-186 Ἀρχ. Καὶ αὐθ' εἰς ἀγῶνα μ' εἰλητήριος ... Τέλ. ἐπάξιόν σου τοῦ κράτους κληρονόμον. («Τοῦ Φύλακος».) Ἐκδ. Ἰ. Δ. Πολέμη, «Προβλήματα...», ὁ.π., 290-291.

129. φφ. 186γ-ν Ἀρχ. Ἔμοιγε ὦ παῖδες ἢ ἐπὶ τῶ διδάσκειν σπουδὴ ἀμβλύνεται ... Τέλ. τοῖνυν παρέντες ἰππικούς δρόμους, νέοι, / καὶ τοὺς μόνον σθένοντας ἀρμάτων κρότους / ταῖς ἀκοαῖς ἄμετρον ὄχλον εἰσφέρειν / θέντες παρ' οὐδὲν τῶν λόγων ἔχθεσθέ μοι. Ἐπίκριση τῶν μαθητῶν ποῦ συχναῖζον στὸν ἰππόδρομο καὶ παραμελοῦν τὰ μαθήματά τους.

130. φφ. 186ν-187 Ἀρχ. Σήμερον γίνεται λόγος ὁ ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπ' ἄρχον ... Τέλ. τοῖνυν φανῶμεν εὐχάριστοι τῷ Λόγῳ / τῷ τοὺς βροτοὺς πλάσαντι καὶ σεσωκότη / καὶ δῶμεν αὐτῷ δόξαν ἐκ τῶν πρακτέων. («Τοῦ Κορίνθου».) Λόγος στὴ Γέννηση.

131. φφ. 187γ-ν Ἀρχ. Ἐπλήσθησαν φησὶν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν τὴν παρθένον ... Τέλ. τῶν φληνάφων δ' ἔκφυγε τὰς ληρωδίας. Λόγος στὴ Γέννηση.

132. φφ. 187ν-188 Ἀρχ. Τί δειλιᾶς ὦ παῖ τὸν ἀγωνισμόν· τί δ' Ἰλιάς οὗτος δοκεῖ σοι κακῶν ... Τέλ. ὦρα ψυχεινὴ, καιρὸς ἐστενωμένος / πείθουσιν ἡμᾶς συντεμεῖν νῦν τὸν λόγον. («Τοῦ παλαιοῦ Μαρωνείας».) Ἀναφέρεται στὶς ἐξετάσεις τῆς σχεδογραφίας.

133. φφ. 188γ-ν Ἀρχ. Σὺ μὲν ὁ τὴν πῆραν τῶν ὤμων οὗτος φέρων ἐξηρητημένην ... Τέλ. Μίκυλλε μείνον, μηδαμῶς τοῦτο δράσης· / οὐ γὰρ δίκαιόν ἐστιν ἐλθεῖν ἐνθάδε / οὕτω σε λυπρῶς τὸν πλόον τεθεικότα. («Τοῦ κυροῦ Μιχαὴλ τοῦ Ἀττικοῦ βίβλος Λουκιανοῦ».) Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ τὸν Λουκιανὸ (Κατάπλους ἢ τύραννος 18).

134. φφ. 188ν-189ν Ἀρχ. Σήμερον ἐπέφανε τῷ κόσμῳ χρηστῶς ... Τέλ. πᾶσι βραβεύων τοῖς πιστοῖς σωτηρίαν. («Τοῦ Ἡρακλείας».) Λόγος στὰ Θεοφάνεια.

135. φφ. 189ν-190 Ἀρχ. Ἐπειδὴ κοινὴ πανήγυρις νῦν καὶ ἑορτὴ θεῖα πανταχοῦ τελεῖται τὴν σήμερον ... Τέλ. νῦν δελφικὸς πέφρικε καὶ τρέμει τρίπους, / νῦν Ζεὺς δονεῖται καὶ γέρων στένει Κρόνος· / Χριστὸς γὰρ ἐξέλαμψεν ἐκ τῆς παρθένου / καὶ πάντες ἐξάδουσι θρηνώδεις γόους / πρὶν βακχικὴν στέργοντες ἀγερωχίαν. («Τοῦ Κορίνθου».) Λόγος στὴ Γέννηση.

136. φφ. 190γ-ν Ἀρχ. Ἄγε δὴ καὶ ἡμεῖς τὴν παροῦσαν ἑορτὴν ὡς ἐνὸν ὕμνων, νῦν καταστέψωμεν ... Τέλ. χαίρων πρόσελθε τῷ θεανθρώπῳ Λόγῳ. («Τοῦ Λιβιάδ[;]».) Λόγος στὴ Γέννηση.

137. φφ. 190ν-191 Ἀρχ. Χριστὸς γεννᾶται τὸν πρόσφορον αὐτῷ δοξασμὸν αἰρετίσασθ' αἱ τῆς γῆς ἐπάσαι φυλαί ... Τέλ. ὁ πρὶν ἀμήτωρ τίκεται νῦν ἀπάτωρ. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Λόγος στὴ Γέννηση.

138. φφ. 191ν-192 Ἀρχ. Διηγῆσατό τις τῶν πατέρων, ὅτι μαγιστριανὸς πεμφθείς ... Τέλ. καὶ τοῖς δεομένοις ἀφθόνως ὦν εἶχε μετεδίδου. («Τοῦ αὐτοῦ».) Παράφραση πατερικοῦ ἀποφθέγματος (ἔκδ. F. Nau, «Histoires des solitaires égyptiens», *Revue de l'Orient Chrétien* 12 [1907] 171-172 [ἀρ. 38]).

139. φφ. 192γ-ν Ἀρχ. Ὡ καινοῦ θαύματος· ὁ συνέχων τὸ ὄλον νῦν λόγῳ πάσχει καὶ ξύλω προσηλοῦται ... Τέλ. παύση γὰρ οὕτως ἐξανάπτειν τὴν φλόγα. Λόγος στὴ Σταύρωση.

140. φφ. 192ν-193ν Ἀρχ. [Ἄ]γε δὴ καὶ ἡμεῖς τῷ καιρῷ τῶν εὐκαταφρονήτων πρὸς ὕμνον τί μὴ ὄντι συνεισενέγκωμεν ... Τέλ. δι' οὐ θερίσεις ψυχικὴν σωτηρίαν. («Τοῦ Κορίνθου».) Λόγος στὴ Γέννηση.

141. φφ. 193ν Ἀρχ. [Σ]ὺ μὲν ὦ φίλοι χορὲ τὸν λόγων αἰ μούσαι μνῶν ἐπιστά-
μενος ... Τέλ. ἀλλ' ὁ τριλαμπῆς τῆς θεαρχίας τύπος, / ὁ τὰς ἐρωὰς τὰς φλογώδεις
ἀμβλύνας / καὶ τοῖς ἀπαλοῖς χεῖρα δούς νεανίαις / αὐτὸς δροσίσι καὶ σβέσοι μου
τὴν φλόγα / πρὸς ὕμνον ἔλκων τῶν νυνὶ μυστηρίων. («Τοῦ κυροῦ Γεωργίου τοῦ
Χαρτοφύλακος».) Ὁ διδάσκαλος ἀναφέρεται σὲ προσωπικά του προβλήματα.

142. φφ. 193ν-194ν Ἀρχ. Σήμερον ὁράται βροτὸς ὁ πρὸ ἐὼν εἰ ὡς ποιητῆς ...
Τέλ. ἀρκοῦσι ταῦτα καὶ πέρας μοι τοῦ λόγου / τῶν κυριακῶν σωστικῶν γενεθλίων
/ πρὸς ὕμνον εὐχάριστον, ὦ λογεμπόροι. Λόγος στῆ Γέννηση. Τὸ σχέδος αὐτὸ πα-
ραδίδεται στὸν κώδικα ὡς μιὰ ἐνότητα μὲ τὸ προηγούμενο. Εἶναι σαφές ὅτι
ἀποτελεῖ συνέχειά του, ἀλλὰ τόσο οἱ στίχοι ποὺ ἀποτελοῦν τὴν κατακλείδα τοῦ
πρώτου (καὶ εἰσάγουν ἐν εἴδει προοιμίου στὸ δεύτερο) ὅσο καὶ ἡ μεγάλη ἔκταση
τοῦ δευτέρου σχέδους ὑποδηλώνουν ὅτι τὰ δύο κείμενα πρέπει νὰ διδάχτηκαν
χωριστά.

143. φφ. 194ν-195 Ἀρχ. [Ε]ῖ δείσεις θεὸν ὦ παῖ καὶ περὶ λόγων εἰδήσεις ἰδίσεις
ἡδήσεις σαυτὸν ... Τέλ. ὡς ὁ θεῖος ἄδει, οὐκ ἔστιν ὠδός. («Τοῦ κυροῦ Στυλιανοῦ».)
Παραδίδεται καὶ ἀπὸ τὸν κώδ. Laur. V 10, φ. 228. Ἔκδ. C. Gallavotti, ὁ.π., 27.

144. φφ. 195-196ν Ἀρχ. Τὸν ἀθλοφόρον τῶν δορυφόρων Μαρδάριον ἐκ κλοιῶν
τὸν τύραννον ... Τέλ. καὶ ταῖς ἀγαθαῖς καὶ ξέναις κληρουχίαις / ταῖς οὐρανίαις ἐν
τιμαῖς ὑπερτέραις / σὺν τοῖς συνάθλοις προσμένει καινοτρόπως. («Τοῦ αὐτοῦ
κυροῦ Γεωργίου».) Μαρτύριο τῶν ἀγίων Εὐγενίου, Μαρδαρίου καὶ Ὁρέστου. Πα-
ραδίδεται καὶ ἀπὸ τὸν κώδ. Laur. con. sopp. 2, φφ. 202-203.

145. φφ. 196ν-197 Ἀρχ. Τούτῳ τῶ παιδίῳ νικοποιεῖ θεομητορ ἐγὼ διὰ τῆς πολ-
λάκις θαυμασμῶν ... Τέλ. ἐπιφάναι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐλεήσει
ἡμᾶς. («Τοῦ Ῥόδου».) Προσευχή στῆ Θεοτόκο γιὰ χάρη ἐνὸς μαθητῆ ποὺ διαγωνί-
ζεται στῆ σχεδιογραφία.

146. φφ. 197-198 Ἀρχ. Οἶκτειρον ἄνθρωπε τοὺς ὁμοδούλους σου πένητας ...
Τέλ. μόνος γὰρ ἡδύνει σε χρυσὸς ὡς Μίδαν, / ὦ καὶ πνιγῆς, δύστηνε· φεῦ τῆς μα-
νίας. («Τοῦ κυροῦ Στεφάνου τοῦ κατωτικοῦ».) Περί φιλοχρηματίας καὶ ἐλεη-
μοσύνης.

147. φφ. 198-199 Ἀρχ. [Ε]π' ἔργον ἦδη ὁ δεῖμος ἐκβέβηκε ... Τέλ. οὐ γάρ με
δεῖ ζῆν οὐδὲ φῶς λαμπρὸν βλέπειν / ἄλλω τὸ λοιπὸν ἀνδρὶ συγκοιμωμένην. («Τοῦ
Μουζάλωνος».) Ἡθοποιία μὲ θέμα: «τίνας ἂν εἶποι λόγους Ἀνδρομάχη τοῦ Ἐκτο-
ρος νεκροῦ προκειμένου».

148. φφ. 199γ-ν Ἀρχ. [Ε]ῖ μὲν ἀγνοῶν ἦκες οἷ τὸ κατ' ἐμέ ... Τέλ. δαιτὶ τρα-
φῆναι προσδοκῶσα πλουσία / πλὴν εὐτελεῖ νῦν σχοῦσά μοι πανδαισίαν. («Τοῦ
Κυζίκου».) Καταφέρεται ἐναντίον ἐνὸς ἄλλου διδασκάλου.

149. φφ. 199ν-200ν Ἀρχ. [Ε]πίεπερ οὐκ εὐχερὲς τὸν τοῦ σοφοῦ Βασιλείου
ὕμνον ἐκ διανοίας ἔσαι ... Τέλ. ὡς μὴ μακροὺς γοῦν ἀνελίττοιμι κύκλους, / ἐκεῖνος
ἄλλο τῶν καλῶν εὐρηκὲ τι, / τόδ' αὐθις ἐξήλωσεν ἐν βραχεῖ χρόνῳ, / ἤττησε δ'
αἶνους τοῦ νοὸς πτηνῆ φύσει, / τῷ πάντα δ' ἄκρω αὐτὸς ἠκριβωκέναι / τὸ κράτος
ἡνέγκατο καθ' ὅλων μόνος. («Τοῦ Κύπρου κυροῦ Βασιλείου».) Παράφραση ἀπο-
σπάσματος ἀπὸ τὸν ἐπιτάφιο τοῦ Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ στὸν Μέγα Βασίλειο
(Λόγ. 43, 70, 6-71, 13 [σσ. 282-284 Bernardi]).

150. φφ. 200ν-201 Ἀρχ. [Ε]πέρη, ὦ καταρατότατε ποῖον οἴκων ἐκβάλλον ἡδί-
κημαί σοι ... Τέλ. τῶν λογισμῶν οὐκέτι ὑποκλιῆ τῷ πατρί. («Τοῦ Κορίνθου τὸ βι-
βλίον Λιβανίου».) Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ μελέτη τοῦ Λιβανίου (*Declam.*
33, 36-38: ἔκδ. Foerster, τ. VII, σσ. 99-101). Πρβ. τὰ σχέδη ἀρ. 151 καὶ 175.

151. φφ. 201ν-202 Ἄρχ. [Φ]θάσας ἡμᾶς τὸ γεωργεῖν ὑπήνεσεν Ἡσίοδος ὡς ὠφώς ... Τέλ. εἴτ' οὖν ὑπερβάλλῃ ἴδῃ ἄλλων ὧν ὑπαιθρος. («Τοῦ Κορίνθου».) Παράφραση τοῦ ἐγκωμίου γεωργίας τοῦ Λιβανίου (Προγύμνασμα 8, 7, 1-6: ἔκδ. Foerster, τ. VIII, σσ. 261-263). Πρβ. καὶ τὰ σχέδη ἀρ. 150 καὶ 175 ποὺ προέρχονται ρητὰ ἀπὸ τὸ «βιβλίον Λιβανίου» τοῦ ἀνώνυμου μητροπολίτη Κορίνθου.

152. φφ. 202-203ν Ἄρχ. [Ο]ὐ κατόπιν ἐορτῆς ὧ παῖδες ἤκεθ' οἱ μέλισσαι δεικνυσθαι ... Τέλ. εὐλογίας προσθήκη τούτῳ γενόμενοι. («Τοῦ Ἡρακλείας».) Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ τὸ Ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας (lb) τοῦ Γρηγορίου Νύσσης (ἔκδ. O. Lendle, *Gregorii Nysseni Sermones. Pars II* [Greg. Nyss. Opera X, 1], Leiden 1990, σσ. 146,9-148,5).

153. φφ. 203ν-204 Ἄρχ. [Ἄ]γε δὴ λέγων ὧ βέλτιστε οἶων εἶδη ἐρῶν μεταλάμβανε ... Τέλ. ἦν ἡξίωσας ἀλλὰ συγκεχυμένως. («Τοῦ Ἀ(γ)χιλάου».) Παραϊναιτικό.

154. φφ. 204γ-ν Ἄρχ. [Ε]πίπερ ὁ φιλούμενέ μοι ἀνεψιέ κατεσκεύασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ... Τέλ. ἰδοὺ τὸν οἶκον τοῦ σχεδους ἐπηξά σοι / τοῖς ἐπταριθμοῖς τῶν νοημάτων στύλοις / (πλὴν οὐ σοφίας οἶκος αὐτὸς τυγχάνει· / ποῦ γὰρ σοφόν τι παρ' ἐμοῦ τις κατίδη;) / αὐτοσχεδίως προσλαλεῖν θέλοντί σοι. / ὥσπερ δὲ καὶ θύματα τοὺς λόγους θύσας / κινῶ κρατῆρα γλυκερόν σοι φιλάς· / τῆς γὰρ τραπέζης τῆς κρεῦδους τίς χάρις / πρὸς ἀφύλακτον ἀφεισίης κοιλίαν, / ὧν ἂν τις εἴπη βρωμάτων ποικιλίαν. / σὺ γοῦν φαγῶν τε καὶ πῶν οὐκ εἰς κόρον / τὸν μὴ τρέφοντα μὴ κάκιζε πλησιῶς. («Τοῦ πρωτοκουροπολίτου [ἱμμο πρωτοκουροπαλάτου] κυροῦ Μανουὴλ τοῦ ὀστέου».) Παραϊναιτικό.

155. φφ. 204ν-205ν Ἄρχ. [Ε]νωτίσασθε ὧ παρόντες καὶ τήμερον μῦθον ἀπὸ κώνωπος καὶ λέοντος ... Τέλ. ὡς ἀδρανῆ σὺν εὐχερίᾳ ἀράχνης. («Τοῦ παλαιοῦ κυροῦ Γεωργίου τοῦ Μύρων».) Παράφραση μύθου περὶ κώνωπος καὶ λέοντος ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα τοῦ Ἀχιλλέως Τατίου, *Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα* (2, 22).

156. φφ. 205ν-206 Ἄρχ. [Ε]ἰ πάντες σὺν ἐχῆτων πλοῦτον ἐκέκτηντο ἀριθμῶ ταττόμενοι παμπληθῆ ... Τέλ. ὡς ἂν καλῶς ἔχοιεν ἀνθρώπων γένη / ὡς τῆς ἀνισότητος οὔσης ἐν βίῳ, / ἢ ρυθμὸν ἐντέθεικε πάση τῇ κτίσει. («Τοῦ Κορίνθου».) Περὶ τῆς τοῦ βίου ἀνισότητος. Στὸ κάτω περιθώριο τοῦ φ. 205ν καὶ στὸ ἄνω περιθώριο τοῦ φ. 206 σημειώνεται τὸ ἴδιο σύντομο γραμματικὸ σχόλιο.

157. φφ. 206γ-ν Ἄρχ. [Ἦ]σως παρ' ἄλλῳ γ' ὄν τι νομίζοιτο τὸ συνείρειν αἶνον εὐεπιχείρητον ... Τέλ. χαίροις, ἰατρὲ τῶν νόσοις κρατουμένων, / χηρῶν βοθηέ, πάτερ ὠρφανισμένων· / χαίροις, χελιδῶν ἡδύνουσα καρδίας, / χαίροις, κρατῆρ πάγχυρυσσε, πιστοῖς ἐκχέων / συχνοῦς ποταμοὺς ἐνθῶν διδαγμάτων· / ταῦτα πρὸς ἡμῶν μικρά σοι, χρυσοῦν στόμα, / σὺ δ' ἀντιδοίης τῶνδε μοι μεῖζω χάριν / ὁ πνευματοκροσότητος, ὁ χρυσοῦς δόναξ. («Τοῦ Βαφεωπόλου».) Ἐγκώμιο τοῦ Ἰωάννη τοῦ Χρυσοστόμου.

158. φφ. 206ν-207 Ἄρχ. [Κ]αὶ αὐτὸς τῷ τοῦ μύθου ποῖ ἴσον νέων μοι φίλτατε ... Τέλ. εὐεργετῶν με πλουσιῶς τὸν οἰκέτην. («Τοῦ Συναχηρεῖμ κυροῦ Ἀλεξίου».) Ἐκδ. Ἰ. Δ. Πολέμης, «Προβλήματα...», ὁ.π., 292-293.

159. φφ. 207-208 Ἄρχ. [Ε]παχθῆς ἔργον πᾶσα διδασκαλία, / πολὺ πλεόν δὲ παιδοδιδασκαλία· / τοῖς δὲ τριγηράσασιν εἰσέτι πλεόν. / ὅποῖον ἄρα κάγῳ καθὰ καὶ σὺ ἀποφῆνη ... Τέλ. ἀνδρὸς τὸ λοιπὸν τληπαθοῦς ὑπερλάλει· / τὸν Παῦλον ἔξεις τὸν μέγαν συνεργάτην, / ὃν πρέσβιν αὐτὸς (αὐτὸν cod.) ἀγαθαῖς ἐπ' ἐλπίσι / προσῆξα τῷ ῥηθέντι (τὴν τόλμαν βλέπεις)· / τούτῳ δὲ καὶ σὲ σήμερον συνεισ-

φέρω· / καὶ γὰρ ὅσος μοι Παῦλος ἐν τοῖς ἀγίοις, / τοσοῦτον αὐτὸς ἐν βροτοῖς·
ἔρρει φθόνος. («Τοῦ Ῥόδου.») Αἴτηση πρὸς τὸν ὀρφανοτρόφο Ἀλέξιο Ἀριστηνὸν νὰ
μεσολαβῆσι στὸν πατριάρχη γιὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξει ἀπὸ τὰ καθήκοντα τοῦ διδα-
σκάλου στὴ σχολὴ τοῦ ἀγίου Παύλου. (Πρβ. τὰ σχέδη ἀρ. 60 καὶ 177).

160. φφ. 208r-v Ἀρχ. [E]ὶ καὶ τῶν περὶ λόγον ἐγὼ δεινῶν τὸ ἔλαττον ἀποφέ-
ρομαι ... Τέλ. τὸ σταυρικὸν γὰρ ἐκτύπωμα καὶ μόνον / τὰς παρατάξεις ἐκφοβεῖ
τῶν δαιμόνων. («Τοῦ Βαφεωπώλου.») Ἐγκώμιο στὸν Τίμιο Σταυρὸ.

161. φφ. 208v-209 Ἀρχ. [O]ὐδὲ νῦν ὧ φιλότης διὰ τὸ περιττόν μοι τὸν τοῦ σώ-
ματος πόνον ἀναβαλλόμενος ... Τέλ. καὶ τὸ σκότος πῶς καὶ τὸ πῦρ πῶς ἐκφύγῃς;
(«Τοῦ ἀγιοπαυλίτου μαῖστορος κυροῦ Βασιλείου.») Περὶ ἐλεημοσύνης. Ἀκολουθεῖ
σύntonο γραμματικὸ σχόλιο. Ἐκδ. Ἰ. Δ. Πολέμη, «Βασιλείου Πεδιαδίτου...», δ.π.,
53-55.

162. φφ. 209-210 Ἀρχ. [O]ὔτω μὲν οἱ τῆς παρθένου γονεῖς, ἐπεὶ δυστυχῶς τὸν
βίον, ἤχον ... Τέλ. τὴν τῆς παλαιᾶς κατάρας ἀναιρέτιν («Τοῦ ἀγιοπαυλίτου κυροῦ
μαῖστορος Βασιλείου τοῦ Κερκύρα [sic].») Λόγος στὴ σύλληψη τῆς ἀγίας Ἄννης.
Ἐκδ. Ἰ. Δ. Πολέμη, «Βασιλείου Πεδιαδίτου...», δ.π., 55-56.

163. φφ. 210r-v Ἀρχ. [T]ίς λυπῶν γλώσσα ἐκεῖνων τὸν φορυτὸν διηγῆσαιτο ...
Τέλ. ἰδρυται δὲ τοῦτο κατὰ Χρυσόπολιν οὐ μακρὰν Βυζαντίου. («Τοῦ μοναχοῦ κυ-
ροῦ Ἰωαννικίου.») Ἀναφέρεται στὸ μαρτύριο τοῦ ἀγίου Στεφάνου τοῦ Νέου.

164. φφ. 210v-211 Ἀρχ. [Σ]ὺ μὲν ὧ τέκνον τὸ μελετώμενον ἀγνοεῖς ἔχον ...
Τέλ. ὕστατον ἰδοῦ σοι λαλῶ, τέκνον, λόγον· / θνήσκω γὰρ ἡδὴ τῷ Πριαμίδου ξίφει.
(«Τοῦ Καλλικλέος.») Ἠθοποιία μὲ θέμα: «τίνας ἂν εἴποι λόγους πρὸς τὸν αὐτοῦ
οἶδν Αἴας τελευτῶν».

165. φφ. 211r-v Ἀρχ. [T]ραχεῖα τοῖς κρινομένοις ἢ κρίσις, οἶμαι φανήσεται ...
Τέλ. πρὸς ἐξέτασιν ἐκδίδωσι τὴν κόρην· / ὁ δὲ φλεγεις ἔρωτι τῷ τῆς παρθένου /
καὶ μὴ τυχῶν (θεῶ γὰρ ἦν ἡρμοσμένη) / φλογὶ φλόγα σβέννυσι θυμῷ τὸν πόθον· /
αἰκίζεται γοῦν τοῦ θεοῦ τὴν ἀμνάδα / καὶ τῆς κεφαλῆς ἐκκρεμᾶ τῶν βοστρύχων, /
ὡς ἐκκοπῆναι καὶ τὸ δέρμα τῇ βίᾳ / καὶ τῷ μύδρῳ πῖμπρησι (πῖμπρωσι cod.) καὶ
καταφλέγει / ἔπειτα ῥιφθῆ καὶ μέσον τῆς καμίνου / ὡς μὴ πρὸς ἄλγος ἀπο-
χρῶντος τοῦ μύδρου· / καὶ πάντοθεν μένουσαν ἀβλαβῆ βλέπων / ξίφει θερίζει καὶ
στερίσκει τοῦ βίου. Μαρτύριο τῆς μάρτυρος Ἰουλιανῆς.

166. φφ. 211v-212 Ἀρχ. [O]ὐ παρανομίμ' ἐνὶ τῇ ἀνθρωπιᾷ φύσει τὰ ἐπὶ γῆς
ἀγαθὰ ... Τέλ. κάτθανεν ὅτι βίωσεν, ἐπεὶ γένητ' ἔφθορον αὐθις. («Τοῦ Προδρό-
μου.») Μονωδία γιὰ τὸν θάνατο τοῦ σεβαστοκράτορα Ἀνδρόνικου Κομνηνοῦ.
Ἐκδ. Ἰ. Vassiss, δ.π., 18-19.

167. φφ. 212-213 Ἀρχ. [E]ὐφημησάτω μὲν ὁ λόγος ὧ παρθένη τὰ μεγαλεῖα τ'
ἄσάτω σου τὸν ὕμνον ἀφοσειούμενος ... Τέλ. χαῖρ' ὕσσε καὶ γὰρ πᾶς σ' ἐν ὕμνῳ
φέρει, / σώτειρα κυρῆ φύσει βροτησίας, / τοὺς δυσμενεῖς τέμνουσα καινὴς συγ-
χῆσει. («Τοῦ Σκουταριώτου.») Ἐγκώμιο τῆς Θεοτόκου.

168. φφ. 213r-v Ἀρχ. [Y]μῶν δὲ παιδὲς τὴν ἄκραν ἀκρασίαν / οὐδὲ βλέπειν
ἔδει με καὶ προσενέπειν· / τὰς γὰρ ἐμὰς ἔβαιψεν εἰς βάθος φρένας· / πλὴν μὴ
θροεῖσθε πάντες, οὐδὲ γὰρ χύδην / ὑμεῖς ἀπαξάπαντες αἰτιατέοι· / ἐμφύεται δὲ
ταῖς ἀλωαῖς καὶ βάτος, / κἂν οὖν τρυγῶμεν τοὺς βότρους οὐ τὰς βάτους, / ἀλλ' οὐ
μισοῦμεν τὰς φρούσας τὴν βάτον. / ὡς γοῦν ἔνεστι τὸν θεὸν ζηλωτέον / καὶ μοι τὸν
ὄμβρον τοῦ λόγου ψεκαστέον / πρὸς τοὺς βότρουας ἅμα καὶ πρὸς τὰς βάτους /
ἔπους τι τεμάχιον ἐξηγουμένῳ / αὐταῖς ἐκεῖναις συλλαβαῖς τεθειμένον· / καὶ γὰρ
ἐγὼν ἐπίκουρος ἐὼν εἰ ὡσὶν ἤγε δεῖ τὸ ἔπος τῶς ἠκούσατε ... Τέλ. τῆς ἱστορίας

ὡδὶ θερματομένης / συντερματούσθω καὶ τὸ τῶν νοημάτων. («Τοῦ Καυθέντος».) Διήγημα τὸ κατὰ τὰς ἀμαζόνας Μελανίπτην καὶ Ἴππολύτην.

169. φφ. 213v-214 Ἀρχ. [Ο]ὔτω μὲν ὁ μέγας Ἀβράμιος τὴν ἀδελφιδὴν ὑπέδεξαστο ... Τέλ. καὶ τῷ καταφυγῆναι περιπαθῶς ἑαυτὴν ἀπωδύρετο. («Τοῦ Βουλγαρίας».) Ἐπεισόδιο ἀπὸ τὸν βίο τοῦ ὀσίου Ἀβραμίου.

170. φφ. 214r-v Ἀρχ. [Σ]ῶσόν με, Κύριε, ὅτι ἐκλείπειν ὄσιος ... Τέλ. ὦν ἴλεως γένοιτο τῇ μοχθηρίᾳ / ὁ καρδιῶν ἔλεγχος, ὁ ψυχᾶς κρίνων, / ὁ τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων δεσπότης, / ὁ καὶ θεωρὸς κρυφίων κινήματων / καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῶν πεπραγμένων νέμων / πᾶσι βροτοῖς Κύριος ἤξιωμένως. Σχόλιο στὸν Ψαλμὸ 11, 2-5.

171. φφ. 214v-215 Ἀρχ. [Ἡ] μνήμη τοῦ προφήτου Δανιὴλ λιπανεὶ ἐρῶ σοι τὴν ἐστίαισιν ... Τέλ. ἀλλ' ὦ προφήτα, πᾶν νεκρώσας σου μέλος / καὶ πᾶν στομῶσας ἐξ ἄκρας ἀσιτίας, / ὡς καὶ λέουσι θηρσὶν ἀθιγῆς μένειν, / ἐμῶν παθῶν σύστελλε τὰς τρικυμίας / καὶ πρὸς τὸν ἀκύμαντον ἄγε λιμένα / δίδου τε κρατεῖν καὶ λεόντων ἀγρίων, / βροτῶν πονηρῶν καὶ νοητῶν δαιμόνων, / οἱ σωματικὴν ψυχικὴν τέ μοι βλάβην / σπεύδουσιν αἰεὶ προξενεῖν ἐν κακίαις. («Τοῦ ἀγιοτεσσαρακοντήτου [sic] μαῖστορος κυροῦ Γεωργίου τοῦ τοῦ Μύρων».) Δοκίμιο ἐξετάσεων στὴ σχεδογραφία.

172. φφ. 215-216 Ἀρχ. [Ἐ]μοὶ μὲν ὁ νοῦς, ὦ παῖδες, ἂν βλύσειν νέος λόγον ζητῆ ἐν καιρῷ τῶν ἀγόνων ... Τέλ. φωνὴν γὰρ ὄντως καὶ λόγου καλῶ φλέβα / καὶ γῆν ἀγαθὴν, ἦν νεοῦσι μὲν λόγοι, / ἀπόστολοι δ' ἀροῦσιν οἱ Χριστοῦ βόες, / σπείρει δὲ Χριστὸς, ὁ σοπερὺς τῶν κρειττόνων, / ἀμῶσι δ' οἱ θέλοντες (οὐδεὶς γὰρ φθόνος) / σοφὴν κεφαλὴν τὴν Ἰωαννικίου. («Τοῦ Προδρόμου».) Ἐγκώμιο τοῦ μοναχοῦ Ἰωαννικίου.

173. φ. 216 Ἀρχ. [Α]γῶν ὡς πλήρης ὀρῶμαι τῷ τῶν σοφῶν ἰδ' ἰσόφρον διδάσκαλε ... Τέλ. Χριστὸς δ' ἔδωκέ σοι χάριν τὴν τῶν λόγων. («Τοῦ Προδρόμου».) Ἐγκώμιο πιθανότατα τοῦ ἴδιου προσώπου, ὅπως καὶ στὸ προηγούμενο σχέδος.

174. φφ. 216r-v Ἀρχ. [Κ]αὶ πάλιν ὅσοι πρὸς τὸ πονεῖν διημερεῦετε καλλίσταις, σὺν προθυμίᾳ πρὸς ἀγωνισμόν ... Τέλ. μεταβαλεῖσθε καὶ πόνους ἀνενδότως / ὄκνου προτιμήσητε καὶ σχοιήτέ μοι / καιροῦ καλοῦντος τὴν νίκην τὴν ἐν λόγοις. («Τοῦ Περιβλεπτηνοῦ».) Δοκίμιο σχεδογραφικοῦ διαγωνισμοῦ μὲ ἀνάλογο θέμα.

175. φφ. 216v-217 Ἀρχ. [Α]γαμέμνονι μὲν Νέστωρ ἦν ὁ Πύλιος πολὺς συμβουλίας ... Τέλ. ἐμμόνως τῷ ἐνεθίσθαι τούτῳ ὡς εἶπον πονεῖν. («Τοῦ Κορίνθου τὸ βιβλίον [Λιβανίου supplendum: legi nequit cod.]».) Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιον ἐπὶ Ἰουλιανῷ τοῦ Λιβανίου (Λόγ. 18, 173-176: ἔκδ. Foerster, τ. II, σσ. 311-312). Πρβ. τὰ σχέδη ἀρ. 150 καὶ 151 τοῦ ἴδιου.

176. φφ. 217r-v Ἀρχ. [Ε]ὔγε ὑμῖν ὦ παῖδες γένοιτ' ὀπωρισσάμενοι τὸν Πρόδρομον ... Τέλ. τῷ τέλει τοῦ τόμου καὶ τὸν ὑμέτερον λόγον συμπερικλείοντι. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Ἐγκώμιο τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου.

177. φφ. 217v-218 Ἀρχ. [Ο]ὐκ ᾄμην ὦ φίλοι μ' οἷς τετηρεῖσθαι εἰς κρίσεις τὸν νέον καὶ ἔτι τὸν γέροντα ... Τέλ. ἐνταῦθα ταῦτα λήψεται καὶ μὴ θέλων / βδελύσσεται γὰρ τοὺς παρ' ἀνθρώπων κρότους / ἐκεῖ δὲ Παῦλος, οὐ μμητῆς τυγχάνει, / ὄν πρέσβιν αὐτὸν πολλαῖς προῦβαλλόμεν, / ἐπιβραβεύσει τὰς ἀμοιβὰς ἀξίας. («Τοῦ Ῥόδου».) Μιὰ ἀκόμη αἴτηση τοῦ διδασκάλου πρὸς τὸν πατριάρχη, γιὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξει ἀπὸ τὰ καθήκοντα τοῦ μαῖστορος (πρβ. τὰ σχέδη ἀρ. 60 καὶ 159).

178. φφ. 218-219 Ἀρχ. [Μ]ὴ ἐκταράττου, τὴν πάλην ὑπεισιῶν ὦ Γεώργιε ... Τέλ. ἀλλ' εἰς παρηγόρημα τῆς μακρᾶς νόσου / τὰ τῆς δοκιμῆς εἰς βραχὺ συσταλτέον / καὶ τῷ σαφεῖ μάλιστα συγκεραστέον / σὺ δ' ἀκριβῶς μέτελθε τὰ γεγραμ-

μένα. («Τοῦ Περιβλεπτηνοῦ».) Ἄσκησις γιὰ τὸν μαθητὴ τοῦ Γεώργιου ποὺ μόλις ἀνέρρωσε, μὲ θέμα τοὺς ἀρχαίους ἀγῶνες.

179. φφ. 219r-v Ἀρχ. [Ε]ξ ἑτοίμου συλλόγου νῦν ἀμιλλητήριον τρίτων καὶ δευτέρου ... Τέλ. μὴ σφάττε λοιπὸν τὸν ποθούμενον γόνον, / μὴ κτεῖνε δεινῶς τὸν φιλούμενον νέον, / ὃν σοι θεὸς δέδωκεν ἐξ ἐμοῦ μόνον. / πρόσαγε τῷ κτίσαντι θυσίας, ἄνερ, / σφάττων προβάτων καὶ βοῶν τὰς ἀγέλας, / τοῦτον δ' ἔασον, ἀνάνηψον τοῦ κάρου / καὶ πράξεως ἔκστηθι τῆς μισουμένης. («Τοῦ Μουζάλωνος».) Ἡθοποιία μὲ θέμα: «τίννας ἂν εἶποι λόγους ἢ Σάρρα πρὸς τὸν Ἀβραάμ μέλλοντα θῦσαι τὸν Ἰσαάκ». (Δοκίμιο ἐξετάσεων στὴ σχεδογραφία)

180. φφ. 219v-220 Ἀρχ. [Δ]εῦρο δὴ καὶ σοὶ τῷ ἐμῷ φιλικῶ ἀγωνιστικὸς λόγος ... Τέλ. ἀρκεῖσθε τούτοις τοῖς μικροῖς καὶ σαφέσιν / οὐ γὰρ λέγειν δίδωσι πολλὰ τὸ κρύος. («Τοῦ αὐτοῦ».) Σύντομο δοκίμιο ἐξετάσεων στὴ σχεδογραφία.

181. φφ. 220r-v Ἀρχ. [Ο]ὔτω μὲν ἡ μήτηρ πρὸς τὸ πέλαγος καὶ πρὸς τὸ ὕψος ... Τέλ. καὶ ἀνώδυνον εἶναι παρασκευάσει ὄντως οὐδεὶς τὸν ἐμόν. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου».) Ἡθοποιία: θρῆνος τῆς μητέρας τοῦ ἁγ. Κλήμεντος Ρώμης γιὰ τὸν θάνατο τοῦ γιου τῆς. Παραδίδεται καὶ ἀπὸ τὸν κώδ. Laur. con. v. sopp. 2, φφ. 206v-207.

182. φφ. 220v-221 Ἀρχ. [Κ]ατανοήσαντες οἱ Ἀχαιοὶ οἷα δῆτα τῶν ἀλισκομένων... Τέλ. καὶ κράτος οὕτως ἔσχε τῶν Ἀσσυρίων. Παράφραση δύο ἀποσπασμάτων ἀπὸ τὸν Αἰλιανό (Ποικ. Ἰστ. 3, 22 καὶ 7, 1) ποὺ ἀναφέρονται τὸ πρῶτο στὸν Αἰνεῖα καὶ τὸ δεύτερο στὴ Σεμίραμη.

183. φφ. 221r-v Ἀρχ. [Ο]ρᾶτε ὦ παῖδες φιλομαθῆς ὄσων ἀξιοῦται καὶ οἶων ... Τέλ. τῷ ὑπὲρ ἡμᾶς τὸ ἐφησθῆναι τῷ νικῆσαι. («Τοῦ Κορίνθου».) Παραινετικὸ.

184. φφ. 221v-222 Ἀρχ. [Ἰ]δοὺ καὶ αὐθιγὴ σε προσφθέγγομαι καὶ κατασπάζομαι ... Τέλ. τοῦ ἐχθροῦ ὁσήμεραι βουλευομένου καθ' ἡμῶν μηχανήματα. («Τοῦ Καλλικλέος».) Παραινετικὸ. Ἀκολουθοῦν σύντομα γραμματικὰ σχόλια.

185. φφ. 222r-v Ἀρχ. [Φ]εῦγ' ἀπ' ἐμῆς κραδίης ὁ ἡπῶν δόλια κατ' ἐμοῦ ... Τέλ. τοῦτον οὐχ αἰρούμενος. («Τοῦ Περιβλεπτηνοῦ κυροῦ Νικῆτα τὸ βιβλίον ὁ θεολόγος».) Παράφραση τοῦ ποιήματος τοῦ Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ 2, 1, 55 (PG 37, 1399-1401): «ἀποτροπὴ τοῦ πονηροῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπίκλησις».

186. φφ. 222v-223 Ἀρχ. [Σ]τέφανος ὁ ἐν ἀσκηταῖς καὶ μάρτυσι διαβόητος ... Τέλ. εἴληφε διπλοῦν ἐκ θεοῦ χειρῶν στέφος / καὶ κληρον εὔρε τῆς Ἐδέμ κατοικίας, / ἐν ἧ χορεύων καὶ θεὸν τρανῶς βλέπων / δοῦναι δυσωπεῖ λύσιν ἡμῖν πταισμάτων. («Τοῦ μακαριωτάτου Κύπρου κυροῦ Βαρνάβα».) Μαρτύριο τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ Νέου.

187. φφ. 223r-v Ἀρχ. [Ο]ὐκ ἀγνοεῖται μοι φίλε θίασσε παρὰ τὸν πολλῶν ... Τέλ. λευγαλέοι τ' ἐσόμεθα καὶ οὐ δεδαηκότες ἀλκήν. («Τοῦ Ῥόδου».)

188. φφ. 223v-224 Ἀρχ. [Ἄ]γε δὴ τῶν πολλῶν ἐπ' αἶνον ἀφέμενοι τῶν ἐαρινῶν καιρῶν ἐξορμήσωμεν ... Τέλ. ἀπλῶς τὰ πάντα νῦν θυμηδίας γέμει / ἐαρινοῦ φανέντος ἡμῖν φωσφόρου. («Τοῦ Καλλικλέος».) Ἐκφρασις ἔαρος. Παραδίδεται καὶ ἀπὸ τὸν κώδ. Laur. con. v. sopp. 2, φ. 208.

189. φφ. 224r-v Ἀρχ. [Φ]έρε ὦ φιλότης τὴν ἀνὰ χεῖρας ἀναπτύξαντες βίβλον ... Τέλ. καὶ κινδυνεύειν τῆς ἀληθείας ὑπερ. («Τῆς μεταμορφώσεως».)

190. φ. 225 Ἀρχ. [Τ]ριαῦτα ἂν εἶπεν ἡ Σάρρα πρὸς τὸν Ἀβραάμ εἰ τί τοιοῦτον ἔγνω γινόμενον ... Τέλ. παύθητι λοιπὸν τῆς ἀκαίρου μανίας, / γενουῦ σεαυτοῦ, κἄν παρεσφάλης φρένας. Ἡθοποιία μὲ τὸ ἴδιο θέμα ὅπως καὶ στὸ σχέδος ἀρ. 179.

191. φφ. 225r-v Ἀρχ. [Α]γαθὸς ὁ θεὸς καὶ ἀγαθῶν τοῖς ἀνθρώποις δ' ὄτ' εἰσὶ ...

Τέλ. φθονερός τις εἶναι ἀνίας ὁμολογούμενος. Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου περὶ φθόνου (Λόγ. 11, 1: PG 31, 372B-373A).

192. φφ. 225v-226 Ἀρχ. [Π]όσ' ἐγὼ ὑμᾶς ἢ πότε ὕβριχα, ὅς φιλοσοφίαν θαυμάζων διατετέλεκ' αἰεὶ ... Τέλ. καὶ ταῦτα δοτῆρ' ὄντι τάσει τῆς τοξικῆς. Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ τὸν Λουκιανό (Ἀναβιοῦντες ἢ ἀλιεὺς 6). Πρβ. καὶ τὸ ἐπόμεινο σχέδος.

193. φφ. 226r-v Ἀρχ. [Ἄ]τινα μὲν ἡμᾶς εἴργασαι δεῖνὰ σεαυτὸν ἐρώτα ὧ κάκιστε ... Τέλ. καὶ ἀγνώμονες μῆνι τε φίλοι πρὸς ἄνδρα εὐεργέτην. Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ τὸν Λουκιανό (Ἀναβιοῦντες ἢ ἀλιεὺς 4-5). Πρβ. τὸ σχέδος ἀρ. 192.

194. φφ. 226v-227 Ἀρχ. [Ο]ἱ ἱερεῖς, ἐνδύσασθαι δικαιοσύνην καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν αἰρετίσασθε ... Τέλ. θεὸς ἀταξίας καὶ ἀκαταστασίας, ἀλλ' εἰρήνης καὶ τάξεως. Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ ὁμιλία τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (Λόγ. 19, 9-10: PG 35, 1053B-C).

195. φ. 227 Ἀρχ. [Ὀ]ρᾶτε με, ὧ βουλή, συντετηκότα· ἡμέρας κόπτομαι, νυκτὸς διαφθείρομαι ... Τέλ. οὐδ' ἄνευ πλείστων μόνον ἔξεστιν ἐν τῇ πόλει λόγων ἰδεῖν. («Τοῦ Περιβλεπτηνοῦ κυροῦ Νικήτα».) Παράφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ μελέτη τοῦ Λιβανίου (Declam. 26, 24-27: ἔκδ. Foerster, τ. VI, σσ. 527-529). Ἀκολουθεῖ σύντομο γραμματικὸν σχόλιο.

196. φφ. 227r-v Ἀρχ. [Γ]ράφουσιν οἱ ζωγράφοι τὸν χρόνον, ὧ νεοί, ἐπὶ σφαίρας βαίνοντα καὶ πτερόεντα ... Τέλ. καὶ ἔργων ἀπ' αὐτῷ ποιεῖσθαι τῷ σπουδάζειν τέλη. Παραινέσεις πρὸς τοὺς μαθητῆς, μὲ θέμα: «χρόνου φείδου». Παραλλαγή τοῦ ἴδιου σχέδους παραδίδεται στὸν κώδ. P, φφ. 444r-v.

197. φφ. 227v-228 Ἀρχ. [Π]ῶς με οἶεσθε ὧ παρόντες, ἔχειν ἐπ' ἧῶν τῶν τῶν ἀγωνισμῶν ... Τέλ. ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν. («Τοῦ Ῥόδου».) Ζοφερὲς σκέψεις τοῦ μάιστορος ἐνόφει τῶν ἐξετάσεων.

198. φφ. 228r-v Ἀρχ. [Λ]έξων μοι δεῦρ' ὁμορεῖ σοι αἴτης κακῆς, πεδεῖν ... Τέλ. τῶς δὲ τοῦπίταγμα πεπλήρωκά σοι. («Σχέδη ἐκ τῶν σχιδευτῶν· τοῦ Προδρόμου κυροῦ Θεοδώρου».) Πρβ. σχετικὰ I. Vassis, δ.π., 4 (ἀρ. 8). Περί ἐλεημοσύνης.

199. φφ. 228v-229 Ἀρχ. [Κ]αὶ τὴν σήμερον ἀκριβῶς ἴσθ' ἠῶ τητιναῖς θλίψεις πιέζουσί με ... Τέλ. εἰ γὰρ στερηθῆμεν αὐτοῦ, τεκνία, / ὧς κρεῖττον ἡμᾶς τὸν βίον λελοιπέναι. («Τοῦ αὐτοῦ».) Ἀναφέρεται στὸν ἄρρωστο διδάσκαλο, τὸν ὁποῖο ἀντικαθιστᾷ ὁ Θεόδωρος Πρόδρομος.

200. φφ. 229-230 Ἀρχ. [Ο]ἱ μαθηταὶ πάντως μιμήσονται τὸν διδάσκαλον ... Τέλ. ψυχὴ μία σώμασιν ἐν δυοῖς ξένωσ, / ἐπεὶ Πέτρος Παῦλός τε καὶ Παῦλος Πέτρος. («Τοῦ Περιβλεπτηνοῦ κυροῦ Νικήτα».) Ἀναφέρεται στοὺς ἀποστόλους Πέτρο καὶ Παῦλο.

201. φφ. 230r-v Ἀρχ. [Κ]αὶ πῶς σᾶναι γ' ὧ θεῖε Νικόλαε τὸν παρόντα σύλλογον ... Τέλ. ὑπέρμαχος σὺ τῶν καταπονουμένων, / παρήγορος σὺ τῶν λύπαις βαρουμένων. («Τοῦ Χανδρηνοῦ».) Ἐγκώμιο στὸν ἅγιο Νικόλαο. Παραδίδεται καὶ ἀπὸ τὸν κώδ. Laur. conp. sopp. 2, φφ. 209v-210.

202. φφ. 230v-231 Ἀρχ. [Ἐ]νδιατρίψαι μὲν τοῖς τῆς παρουσίας ἡμέρας καὶ τῆς ἐνεστῶσης ἑορτῆς τεραστίοις ... Τέλ. ὁ παντέλειος νηπιάσας ὧς βρέφος / καὶ σπαργανοῦται καὶ τροφὴν ἔχει γάλα. («Τοῦ αὐτοῦ».) Λόγος στὴ Γέννηση.

203. φφ. 231r-v Ἀρχ. [Χ]θὲς συνεσταυρούμην Χριστῷ, σήμερον συνδοξάζομαι ... Τέλ. κατῆλθεν ὑψῶν τοὺς βροτοὺς ἐκ τῶν κάτω, / ἤνεγκε πείραν ἐκ Σατὰν ψυχοφθόρου / βροτοὺς φέρων ὑπερθεν αὐτοῦ τῆς βλάβης, / ὕβρεις ὑπέστη καὶ γέ-

λωτας μυρίους / βροτοῖς χορηγῶν δόξαν ἐξ ἀδοξίας, / σταύρωσιν ἔτλη, μνήμα
καινὸν εἰσέδου / βροτοῖς διδούς ἔγερσιν εἰς σωτηρίαν, / ἀνήλθεν ἐνσώματος εἰς
πόλον πάλιν / βροτοὺς πρὸς αὐτὸν συμπαθῶς ἀνελκύνων / ἁμαρτίας πτώματι
κειμένους κάτω. («Τοῦ μοναχοῦ κυροῦ Ἰωαννικίου.») Παράφραση ἀποσπάσματος
ἀπὸ τὸν πρῶτο Λόγο τοῦ Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ (Λόγ. 1, 4-5: PG 35, 397B-400A
= σσ. 76-78 Bernardi).

204. φφ. 231v-232 Ἀρχ. [Ο]ὔτω μὲν ὁ ἱερός Δανιὴλ πραγμάτων ἐκστάς ἑαυτὸν
ἐμετεώρισεν ... Τέλ. καὶ ταῦτ' ἐνεγκῶν καρτερῶς ὁ γεννάδας / τῶν καμάτων
εἴληψε πολλαπλοῦν στέφος. («Τοῦ Χανδρηνοῦ.») Ἐγκώμιο στὸν Δανιὴλ τὸν Στυ-
λίτη.

205. φφ. 232-233 Ἀρχ. [Ε]ἰ καὶ μὴ τῷ τῆς σοφίας ὄρει προσήγγισα, ἀλλὰ πά-
λιν παρθένε, ὕμνων προσάξω σοι ... Τέλ. εὐθυδρομοῦμεν εἰς ἀνέσπερον σέλας.
(«Τοῦ Μανασσῆ.») Ὕμνος στὴ Θεοτόκο. Συνοδεύεται ἀπὸ παρασελίδια γραμματι-
κὰ σχόλια. Παραδίδεται καὶ ἀπὸ τὸν κῶδ. Mon. gr. 201, φ. 97. Ἔκδ. I. D.
Polemis, «Fünf unedierte Texte ...», δ.π., 284-285.

206. φ. 233 Ἀρχ. [Α]ν καὶ δινῆ θλίψις, σύλλογε νέων, περ ἴφι με σπαράττη ...
Τέλ. πλὴν ἀλλὰ σὺ μὲν, ὦ μισόχριστον γένος, / ἐπαξίαν δώσεις ὄντως τὴν δίκην /
ἐν τῇ τελευταίᾳ τε καὶ φρικτῇ κρίσει / πυρὸς λαβὸν γέενναν εἰς κατοικίαν, / ἅπας
δὲ πιστὸς τὴν Ἐδὲμ κλήρον λάβη / καταγελῶν σου τοῦ μισανθρωποῦ τρόπου.
(«Τοῦ σχιδευτοῦ κυροῦ Βασιλείου τοῦ Ἀλιάτου.») Ἀναφέρεται στὴ Σταύρωση.

207. φφ. 234-235 Ἀρχ. [Π]ολλοὶ μὲν τρέχουσιν οὐς πρὸς παλαιστραν ἐγείρει
καὶ πρὸς δρόμους ... Τέλ. σελασφοροῦντες θαλερὸν νίκης φάος. («Τοῦ νυνὶ
ἁγιοπαυλίτου μαῖστορος κυροῦ Βασιλείου τοῦ τοῦ Κερκύρων.») Ἐπαινος ἑνὸς νε-
αροῦ μαθητῆ πού διακρίθηκε στοὺς ἀγῶνες τῆς σχεδογραφίας. Ἔκδ. I. Δ. Πο-
λέμης, «Βασιλείου Πεδιαδίτου ...», δ.π., 56-58.

208. φφ. 235-236 Ἀρχ. [Ο]ὐκ ἔξω πάντως καιροῦ, ἂν αἱ τῶν ἄθλων ἐτοιμασίαι
... Τέλ. νόσων διώκτην, φυγαδευτὴν δαιμόνων. («Τοῦ Μανασσῆ.») Ἐγκώμιο στὸν
Δανιὴλ τὸν Στυλίτη. Ἔκδ. I. D. Polemis, «Fünf unedierte Texte ...», δ.π., 283-284.

209. φφ. 236-237 Ἀρχ. [Κ]αὶ ὑμᾶς ὦ τέκνα δὴ τὴν ἄμιλλαν εἰσελθεῖν'... Τέλ.
τολμήματος γέμουςαν ἀναιδεστάτου. («Τοῦ νυνὶ ἁγιοπαυλίτου μαῖστορος κυροῦ
Βασιλείου τοῦ τοῦ Κερκύρων.») Ἡθοποιία. Πρβ. τὰ σχέδη ἀρ. 179 καὶ 190 πού
ἔχουν τὸ ἴδιο θέμα. Ἔκδ. I. Δ. Πολέμης, «Βασιλείου Πεδιαδίτου ...», δ.π., 59-61.

210. φφ. 237-238 Ἀρχ. [Ε]πι δις συγκροτουμένην ἀγωνίαν φιλότης καταλαμ-
βάνουσα ... Τέλ. καὶ συνανερρύσαντο τῶν βροτῶν φύσεις. («Τοῦ αὐτοῦ.») Ἐγκώμιο
στὸν ἅγιο Ἐλευθέριο. Ἔκδ. I. Δ. Πολέμης, «Βασιλείου Πεδιαδίτου ...», δ.π., 61-62.

211. φφ. 238-239v Ἀρχ. [Ἡ]σω σ' ὦ φιλότης περ εἰ κροτήσω τὰ τοῦ σωτήρος
γενέθλια ... Τέλ. θεὸν γὰρ οὐδεὶς ὑπὸ χεῖρα λαμβάνει, / ἀλλ' οὐδὲ βάλλειν οὐδ'
ἀποκτείνειν σθένει. («Τοῦ μακαριωτάτου κυροῦ Νικήτα τοῦ Σκουταριώτου.») Λό-
γος στὴ Γέννηση. Συνοδεύεται ἀπὸ παρασελίδια γραμματικὰ σχόλια.

212. φ. 239v Ἀρχ. Ὁρα, ὦ νέων σύλλογε, καὶ ἡμῖν ἡ τῶν ἀγῶνων ἐφέστηκε ...
Τέλ. ὡσπερ τι νόσημα λοιμικὸν καὶ εἰς αὐτοὺς [...]. («Τοῦ Μαρωνείας.») Ἐγκώμιο
στὸν ἅγιο Νικόλαο. Παραδίδεται κολοβό. Ἔκδ. C. Gallavotti, δ.π., 27, σημ. 19.

Ἄλφαβητικὸ εὐρετήριο τῶν σχεδῶν

- Ἀγαθὸς ὁ θεὸς καὶ ἀγαθῶν τοῖς ἀνθρώποις δ' ὅτ' εἰσί 191
 Ἀγαμέμνονι μὲν Νέστωρ ἦν ὁ Πύλιος πολὺς συμβουλίας 175
 Ἄγε δεῖξον μ' υἱέ, τῇ νῦν ὄπωρς ἔχεις τόνων 31
 Ἄγε δὴ καὶ ἡμεῖς τὴν παροῦσαν ἑορτὴν ὡς ἐνὸν ὕμνων, νῦν καταστέψωμεν 136
 Ἄγε δὴ καὶ ἡμεῖς τῷ καιρῷ τῶν εὐκαταφρονήτων πρὸς ὕμνον 140
 Ἄγε δὴ λέγων ὦ βέλτιστε οἶων εἶδη ἐρῶν μεταλάμβανε 153
 Ἄγε δὴ τῶν πολλῶν ἐπ' αἶνον ἀφέμενοι τῶν ἐαρινῶν καιρῶν 188
 Ἄγε ὦ πλούσιε θείοις λόγοις πεισθεὶς ἄφες λαμπράς ἀνεγείρειν οἰκίας 70
 Ἄγνυ' ἄ μοι τῶν βελῶν ἐπάγεται δέσποινα 98
 Ἀγωνισμα σήμερον λογικὸν σπουδαίων κριτήριον, καὶ νῶν 114
 Ἀγῶν ὡς πλήρης ὀρώμαι τῷ τῶν σοφῶν ἴδ' ἰσόφρον διδάσκαλε 173
 Αἰ μελέτην μοι φέρουσαι τοῦ θανάτου φροντίδες 30
 Ἀλιεὺς ἐν ἡῖονι γεγωνῶς καὶ ἀμφιτρίτη πλησιάσας 92
 Ἄλλος μὲν ὦ ραθυμίας συνειλημμένη πέδη ἠνεκῶς ἐδείχθη 45
 Ἄμετρα μοχθῶν ὠφελείας σῆς χάριν 59
 Ἀναστάσεως ἡμέρα λαμπρυνθῶμεν λαοὶ 88
 Ἄνθρωπε θνητέ, πρὸς αἴτην ἀγαθότητα φύλασσε 13
 Ἄν καὶ δινηθλίψις, σύλλογε νέων, περ ἴφι με σπαράττη 206
 Ἄριστοτελὴς ἐρωτηθεὶς παρά τινος ποτέ τῶν καιρῶν 15
 Ἄρτ' ἦ μοι καὶ ὁ πόλος λαμπρότερος, καὶ πάση τῶν βροτῶν 125
 Ἀσπαστέον τὴν εἰς τί ἀναγαγεῖν δυναμένην 62
 Ἄτινα μὲν ἡμᾶς εἰργασαὶ δεινὰ σεαυτὸν ἐρώτα ὦ κάκιστε 193
 Αὐτὸς μόνος ἀθάνατος ὁ ποιήσας εἰ καὶ πλάσας τὸν ἄνθρωπον 35
 Γράφουσιν οἱ ζωγράφοι τὸν χρόνον, ὦ νέοι, ἐπὶ σφαίρας βαίνοντα 196
 Γυμνὸν ὀρώσα ἢ κτίσις ἐπὶ ξύλου κρεμάμενον 86
 Δεῖ δὴ τὸν χριστιανῶν σπουδασμῶν πλείεστων ἔχσθαι αἴση 10
 Δεξιὰ λαβρόντες ἐπεισόδια, ὦ φιλιτατοὶ νέοι 7
 Δεῦρ' ἴθι παιδίον, καὶ τῶν ἐμῶν ἀπόλαυε λόγων 27
 Δεῦρο δὴ καὶ σοὶ τῷ ἐμῷ φιληκῶ ἀγωνιστικὸς λόγος 180
 Διαφόρως ὑμᾶς ἐνουθέτησα παῖδες ἀδιόρθωτοι 49
 Διηγῆσατό τις τῶν πατέρων, ὅτι μαγιστριανὸς πεμφθεὶς 138
 Δόξαν πόνοι τίκτουσι καὶ μόχθοι κλέος 3
 Ἐὰν ἴδῃς ὦ ἄνθρωπε ἴτην, βρωτῶν σπλαγχνισθεὶς μετάδος αὐτῷ 68
 Ἐγκαινίσθητι ὦ οὗτος καὶ τὸν παλαιὸν ἀντιποιήθητι νέων βίων ἀρεῖς 89
 Εἰ αἶρη ὦ ἄνθρωπε ἴλων εὐρεῖν τὸν θεόν, ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἀναταποδόσεως 2
 Εἰ αἶρη ὦ παῖ ἐν αἴση σοφῶν συγκαταριθμηθῆναι 48
 Εἰ δεῖσεις θεὸν ὦ παῖ καὶ περὶ λόγων εἰδήσεις ἰδίσεις ἠδήσεις σεαυτὸν 143
 Εἶδες ὦ οὗτος μεγάλην τὴν ἄτην ἀποτικτομένην ἐξ ἀδδθηφαγίας 64
 Εἰ ἐμοὶ πείθη φίλιτατε πῆθι τῶν λυσιτελοῦντων 69
 Εἰ καὶ μὴ τῷ τῆς σοφίας ὄρει προσήγγισα, ἀλλὰ πάλιν παρθένε 205
 Εἰ καὶ τῆς ἐμῆς διανοίας αἱ ἄρουραι 25
 Εἰ καὶ τῶν περὶ λόγον ἐγὼ δεινῶν τὸ ἔλαττον ἀποφέρομαι 160
 Εἰ μὲν ἀγνωῶν ἦκες οἱ τὸ κατ' ἐμὲ 148
 Εἰ μὲν καὶ ἄλλων ἀγωνισμὸν ἐστὶ προκηρύττειν 53
 Εἰ μὴ τὰ γεγραμμένα σχέδει καλῶς μανθάνειν ἐπείγεσθε 24
 Εἰ, παῖ, σοφὴ γένηται ἡ καρδία σου καὶ τὴν ἐμὴν ἦσεις ψυχὴν 16
 Εἰ πάντες σὺν ἐχθρῶν πλοῦτον ἐκέκτηντο ἀριθμῷ ταττόμενοι 156
 Εἰς κενὸν ταῖς παρ' ἡμῶν παραινέσεσιν ἀδιαλείπτως κεχηρήμεθα 21
 Ἐκ παραινετικῶν λόγον ἀμλλητήριον ῥητῶν 32
 Ἐκ τῶν δραγματῶν ὦ φιλότης τοῦ θεοῦ Σπυριδῶνος 120

- Ἐλήλυθεν ἡ νηστεία, ἦν μητέρα τις σωφροσύνης εἰπὼν 6
 Ἔμοιγε ὦ παῖδες ἢ ἐπὶ τῷ διδάσκειν σπουδὴ ἀμβλύνεται 129
 Ἔμοι μὲν ὁ νοῦς, ὦ παῖδες, ἂν βλύσειν νέος λόγον ζητῆ ἐν καιρῷ 172
 Ἔναγχος μὲν ἐπὶ τῷ σαρκωθῆναι τὸν λόγον παραδόξως ἐκροτοῦμεν 123
 Ἐνδιατρίψαι μὲν τοῖς τῆς παρούσης ἡμέρας καὶ τῆς ἐνεστώσης 202
 Ἐν νῷ λάβε μοι ὦ οὔτος τίς εἰ καὶ πόθεν εἰς τὸ ζῆν ἦεις 104
 Ἐν τῇ δευτέρᾳ σου παρουσίᾳ δέσποτα 79ε
 Ἐν τιμῇ ὧν πατὴρ ἀγαθοῦ οὐ συνῆκα 55
 Ἐνωτίσασθε ὦ παρόντες καὶ τήμερον μῦθον ἀπὸ κώνωπος 155
 Ἐξ ἐτοίμου συλλόγου νῦν ἀμύλητῆριον τρίτων καὶ δεύτερον 179
 Ἐπ' αἶνον τὸν τῆς ἐορτῆς ἐπηλειμμένοι 51
 Ἐπ' Ἄνναν καὶ σύ με φιλότης τὸν λόγον τρέψαι 122
 Ἐπαχθὲς ἔργον πᾶσα διδασκαλία 159
 Ἐπειδὴ κοινὴ πανήγυρις νῦν καὶ ἐορτὴ θεία πανταχοῦ τελεῖται 135
 Ἐπεὶ περ οὐκ εὐχερὲς τὸν τοῦ σοφοῦ Βασιλείου ὕμνον ἐκ διανοίας 149
 Ἐπεὶ περ ὁ φιλούμενέ μοι ἀνεψιὲ κατεσκευάσεν ὁ θεὸς 154
 Ἐπ' ἔργον ἤδη ὁ δεῖμος ἐκβέβηκε 147
 Ἐπέρῃ, ὦ καταρατότατε ποῖον οἴκων ἐκβάλλον ἡδίκημαί σοι 150
 Ἐπὶ δις συγκροτουμένην ἀγωνίαν φιλότης καταλαμβάνουσα 210
 Ἐπλήσθησαν φησὶν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν τὴν παρθένον 131
 Ἐρωτᾶς με ὦ σύλλογε δικαστῶν 100
 Ἐταῖροι δύο τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐβάδιζον 18
 Ἐταπείνωσε καὶ ἡ πανεύφημος Εὐφημία τὸν ἀρχέκακον ἐχθρὸν 37
 Εὐγε ὑμῖν ὦ παῖδες γένοιτ' ὀπωρισμένοι τὸν Πρόδρομον 176
 Εὐφημησάτω μὲν ὁ λόγος ὦ παρθένε τὰ μεγαλεῖα τ' ἄσάτω σου 167
 Ἐμάρτον ὁμολογῶ σοι Κύριε, ἄσωτίᾳ συζῶν 56
 Ἡ μνήμη τοῦ προφήτου Δανιὴλ λιπανεὶ ἐρῶ σοι τὴν ἐστίασιν 171
 Ἡ νηστεία τῶν καλλίστων καὶ τιμῶν ἐστὶν 11
 Ἡν τις Πριαμίδην Ἐκτορα ἰλιακῶν πεδίων κίονα καλέσῃ 20
 Ἡρίκει ποτὲ περὶ κάλλους τὰ ὄρνεα 50
 Ἡσῶ σ' ὦ φιλότης περ εἰ κροτήσω τὰ τοῦ σωτῆρος γενέθλια 211
 Θέτις Πηλεῖ γαμηθεῖσα τῶν αὐτοῦ Ἀχιλλέα συνδυασμῶν ἐτετόκει 14
 Ἴδει πωλεῖν τὴν σοφίαν ὠμολόγηται τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς 106
 Ἰδοῦ καὶ αὐθις σε προσφθέγγομαι καὶ κατασπάζομαι 184
 Ἰδοῦ ὁ νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τῆς νυκτὸς 76
 Ἰδοῦ ὁ νυμφίος κατὰ τὸ μεσαιτάτον ἦκει ἐν τῆς νυκτὸς καιρῶν 77
 Ἰνὸς ὡς τῶν λογισμῶν μέθη φθαρτικὴ τῆς σώματος 33
 Ἴσως παρ' ἄλλω γ' ὄν τι νομίζοιτο τὸ συνείρειν αἶνον εὐεπιχειρήτων 157
 Καθ' ἐκάστην, ὦ οὔτος 26
 Καὶ αὐθ' εἰς ἀγῶνα μ' ἐλητήριος 128
 Καὶ αὐτὸς τῷ τοῦ μύθου ποῖ ἴσον νέων μοι φίλτατε 158
 Καὶ πάλιν ἡ λογικὴ σοι πανδαισία προτίθεται 127
 Καὶ πάλιν ὅσοι πρὸς τὸ πονεῖν διημερεῦετε καλλίσταις, σὺν προθυμίᾳ 174
 Καὶ πῶς σᾶναι γ' ὦ θεεῖ Νικόλαε τὸν παρὰ σύλλογον 201
 Καὶ σήμερον εὐτελές τι τὸ σιτομέτριον τῶν λόγων 42
 Καὶ τὴν σήμερον ἀκριβῶς ἴσθ' ἡῶ τητιναῖς θλίψεις πιέζουσί με 199
 Καὶ τῶν μητέρων αἱ φιλόστοργοι καὶ φιλόπαιδες 41
 Καὶ τῷ παρόντι νεήλυδι συναγωνιζόμενοι σήμερον 43
 Καὶ ὑμᾶς ὦ τέκνα δὴ τὴν ἄμιλλαν εἰσελθεῖν 209
 Κακὸν μέγ' εἰς τὸν ἡμεδαπὸν βίον τὸ φθονεῖν παρήχθη 44
 Κατανοήσαντες οἱ Ἀχαιοὶ οἷα δῆτα τῶν ἀλίσκομένων 182
 Κριτοῦ καθεζομένου καὶ ἀγγέλων ἐστῶτων 58

- Λαβῶν σὺ τουτί τὸ μῆλον 54
 Λαγῶδες ἠγρεύθη ποτὲ λέοντι 23
 Λέξων μοι δεῦρ' ὁμορεῖ σοι αἴτης κακῆς, πεδεῖν 198
 Λόγων χρυσῶν προτίμα, χρυσὸν δὲ λόγων μηδέποτε 52
 Λύπης συνέχομαι τὴν ψυχὴν πέδαις 94
 Μέγα ἦδος ἐκ τῆς νηστείας ἐντίκτεται τῷ βροτῶν 63
 Μέλλε μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων 124
 Μὴ ἀπαναίνεσθε φιλολογώτατοι παῖδες πρὸς λόγων εἶδη 91
 Μὴ ἀτιμάσης ὡ οὗτος ξένον 28
 Μὴ ἐκταράττου, τὴν πάλην ὑπεισιῶν ὦ Γεώργιε 178
 Μὴ παραδράμωμεν ἀδελφοὶ τὸν ἠλκωμένον καὶ πρὸ τῶν ἡμετέρων 4
 Μίδας ὁ τῶν Φρυγῶν βασιλεὺς φιλοχρυσότατος ὦν 17
 Μόλις ποτὲ καὶ σὺν χρόνῳ μακρῷ τῷ τῆς ἀφασίας κάλως ἐρράγη μου 126
 Μωσῆς δις σοφὸς λαμβάνων νομοθεσίαν 61
 Νῦν οὐ πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἐν ἀμίλλῃ νέους 60
 Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ τῷ σώμα τοῦ Χριστοῦ 87
 Οἱ ἱερεῖς, ἐνδύσασθαι δικαιοσύνην καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν 194
 Οἴκτειρε ὦ οὗτος, τὸν ἐν ξηνητείᾳ, καὶ πενητείᾳ διάγοντα 67
 Οἴκτειρον ἄνθρωπε τοὺς ὁμοδόλους σου πένθητας 146
 Οἱ μαθηταὶ πάντως μιμήσονται τὸν διδάσκαλον 200
 Ὁ λύκος ἐμπλησθεὶς εἰς κόρον οὐδ' ἂν ἐπιγεύσαιο τοῦ βραχίστου 46
 Ὁ μέγας Ἀντώνιος ἐξ ὀνύχων, τὸν ἀσκητικὸν ἀπαλῶν, βίον μετελθὼν 5
 Ὁ μὲν ἐμὸς πατὴρ ὡ δίκασται πάντων ἡγεμὼν αἰρεθεὶς 109
 Ὁ νυμφίος εἶσω τοῦ θεοῦ νυμφείου ἰστάμενος 78
 Ὅρατε με, ὦ βουλή, συντετηχότα· ἡμέρας κόπτομαι, νυκτὸς 195
 Ὅρατε ὦ παῖδες φιλομαθῆς ὄσων ἀξιούται καὶ οἶων 183
 Ὁ ρόδον θαυμάζων καλλῶν 96
 Ὅρων σε, καλλίμαρτυ σεμνὴ Βαρβάρα 112
 Ὅτε ἠγγισεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθεν εἰς Βηθσαφαγῆ 73
 Ὅτε οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ τὸ θεῖον νιπτῆρι τῷ τοῦ δείπνου φέγγος 81
 Ὁ τῆς ὀφείας ὀρεγόμενος κακίας πόρρω γενέσθαι 107
 Ὅττοι οἱ ἔνδοξοι μαθηταὶ ὁπότε ἐν τῷ νιπτῆρι ἐφωτίζοντο 82
 Οὐ δεῖ πείθεσθαι πληθεὶ βροτῶν φιληδόνων 12
 Οὐδὲ νῦν ὦ φιλότης διὰ τὸ περιττόν μοι τὸν τοῦ σώματος πόνον 161
 Οὐκ ἀγνοεῖται μοι φίλε θίασσε παρὰ τὸν πολλῶν 187
 Οὐκ ἄρα κενῶς ποι, ἠτήσω μ' εἰ ῥωσθεὶς ὀρῶμαι 118
 Οὐ κατόπιν ἐορτῆς ὦ παῖδες ἦκεθ' οἱ μέλισσαι δεικνυσθαι 152
 Οὐκ ἔξω πάντως καιροῦ, ἂν αἱ τῶν ἄθλων ἐτοιμασίαι 208
 Οὐκ ἔστι παισὶ τοῦδε κάλλιον γέρας 38
 Οὐκ ᾤμην ὦ φίλοι μ' οἷς τετηρεῖσθαι εἰς κρίσεις τὸν νέον καὶ ἔτι 177
 Οὐ μικρῶς σῖναι ὠμολόγηται ἑαυτόν, τῶν οἰκειῶν μαθημάτων καταμελῶν 9
 Οὐ παραμυθιμ' ἐν τῇ ἀνθρωπιεῖα φύσει τὰ ἐπὶ γῆς ἀγαθὰ 166
 Οὕτε τὸν ἀσθενῆ χρυσεία ὠφελεῖ 99
 Οὕτω μὲν ἐπὶ κοπρίας ἐκάθητο τῆς πόλεως 80
 Οὕτω μὲν ἡ μήτηρ πρὸς τὸ πέλαγος καὶ πρὸς τὸ ὕψος 181
 Οὕτω μὲν οἱ ἅγιοι ἀπεκδυσάμενοι τὸν τελευταῖον χιτῶνα 65
 Οὕτω μὲν ὁ ἱερός Δανιὴλ πραγμάτων ἐκστάς ἑαυτόν ἐμετεώρισεν 204
 Οὕτω μὲν οἱ τῆς παρθένου γονεῖς, ἐπεὶ δυστυχῶς τὸν βίον, ἤχον 162
 Οὕτω μὲν ὁ λοιμὸς τῶν Ἀχαιῶν κατηνάλισκε βίον 102
 Οὕτω μὲν ὁ μέγας Ἀβράμιος τὴν ἀδελφιδοῦν ὑπεδέξατο 169
 Οὕτω μὲν ὁ Σάτυρος ὀρέγει μοι τὴν ἐπιστολὴν 57
 Οὕτως εἰληφῶς τὰ χρήματα ὁ δανεισάμενος 22

- Οὕτως ὁ Ἰωσήφ ἐν τῷ λάκκῳ τῆς ἐρήμου βληθεὶς 75
 Οὐ φέρω τὸ ζῆν ὡ βουλή μόνον ποθῶ 110
 Οὐχ οὕτω Χείρωνι ἠδονὴ προσεγένετο 101
 Ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν Ἰωάννης 34
 Πολλοὶ μὲν τρέχουσιν οὐς πρὸς παλαιστραν ἐγείρει καὶ πρὸς δρόμους 207
 Πόσ' ἐγὼ ὑμᾶς ἢ πότε ὕβρικα, ὅς φιλοσοφίαν θαυμάζων 192
 Πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ νομικοῦ πάσχα εἰς Βηθανίαν 74
 Πρὸς ὄνον λυρίζειν εὐόικαμεν ὡ παῖ 93
 Πρώην μὲν ὡ ἀνδρείοτατε Ἔκτορ κατεδοράτιζες 111
 Πτωχῶ σὸν ὡ ἀνθρωπε κλίνε ὡς αἰεὶ δι' οἴκτον 71
 Πῶς με οἴεσθε ὡ παρόντες, ἔχειν ἐπ' ἡῶν τῶν ἀγωνισμῶν 197
 Σεμίραμις γυνὴ μὲν ἦν βασιλῆς τῶν τῆς Βαβυλῶνος χώρων 47
 Σήμερον γίνεται λόγος ὁ ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπ' ἄρχον 130
 Σήμερον εἰς Βηθανίαν παραγίνεται ὁ σωτῆρ 72
 Σήμερον ἐπέφανε τῷ κόσμῳ χρηστῶς 134
 Σήμερον ὁ Τούδας ὡς τὸν διδάσκαλον πρόθυμος, προδῶ, τις ὀράται 83
 Σήμερον ὀράται βροτὸς ὁ πρὸ ἐὼν εἰ ὡς ποιητῆς 142
 Σήμερον τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα εἰς ἔλεγχον ἐρράγη 85
 Σήμερον ὑπὸ Ἰουδαίων μαιφόνων ὁ δεσπότης τῷ ξύλῳ προσπήγνυται 84
 Στερκτέον σοι ἔστω ὡ οὗτος τὸ φύσι καθυπείκειν αἰεὶ 95
 Στέφανος ὁ ἐν ἀσκηταῖς καὶ μάρτυσι διαβόητος 186
 Σὺ μὲν ὁ τὴν πῆραν τῶν ὤμων οὗτος φέρων ἐξηρτημένην 133
 Σὺ μὲν ὡ τέκνον νῶμ' ὀφείλοντα τὸν φίλον γινώσκεις 116
 Σὺ μὲν ὡ τέκνον τὸ μελετώμενον ἀγνοεῖς ἔχον 164
 Σὺ μὲν ὡ φίλαι χορὲ τὸν λόγων αἰ μούσαι μνῶν ἐπιστάμενος 141
 Συνεβουλευσάμεν ἤδη σοι τῆτες, χήρα, ὀρέγειν ἴταις 8
 Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκῳ υἱωμένος, ὅς εἰς ἄκρον ἦει λόγων σοφῶν 19
 Σῶσόν με, Κύριε, ὅτι ἐκλέλοιπεν ὄσιος 170
 Τὰ μὲν ἄλλα ὡ παρόντες τῶν τοῦ Εὐριπίδου δινῶν 97
 Τάχα με ὡ παρόντες εἰ καὶ μέχρι τοῦ νῦν 115
 Τί δειλιᾶς ὡ παῖ τὸν ἀγωνισμὸν· τί δ' Ἰλιάς οὗτος δοκεῖ σοι κακῶν 132
 Τί ζητεῖς τὴν ἐνταῦθα ἀντίδοσιν ἀνθρωπε 29
 Τίνος χάριν ὀδυρόμενος ἢ δι' ὃ ἀνθρωπε καὶ πενθῶν 119
 Τίς λυπῶν γλῶσσα ἐκεῖνων τὸν φορυτὸν διηγῆσαιτο 163
 Τί σοι ὡ νεολαία προσῆκον ἐφεύρομι' εἰς σὴν λογικὴν 90
 Τίς ὁ πλοῦτος ὁ τοσοῦτος, σῶν, ἀνθρωπε λογισμὸν 113
 Τίς οὐκ ἂν ἐκπλαγῆ ἰὼν νέοι, ἐπὶ γεγηρὸν χωρίον 117
 Τί τοῦτο κατὰ παντεῖον νεῶν, Ναοῦμ αἰ μνημαὶ 105
 Τοιαῦτα ἂν εἶπεν ἡ Σάρρα πρὸς τὸν Ἀβραάμ εἰ τί τοιοῦτον ἔργον 190
 Τοῖς ἀσθενεστέροις τόνεων οὐ δεῖ τῶν γραφόντων λόγων 40
 Τοῖς μαθηταῖς ὁ χρηστὸς ὑπετίθης 79δ
 Τὸ μέτρον οὕτω τῶν ἰάμβων μοι μέτρει 1
 Τὸ μὴ τὸ κατ' ἐρώτησιν τεθὲν οὐχ ὑποτάσσει 52
 Τὸν ἀθλοφόρον τῶν δορυφόρων Μαρδάριον ἐκ κλοιῶν τὸν τύραννον 144
 Τὸν λύχον τὸν στεριωτικῶν Χριστοῦ προδραμόντα 36
 Τὸ τάλαντον ὄσοι πρὸς θεοῦ 79γ
 Τὸ ταπεινοφρονεῖν πρὸς τῷ κακοπαθεῖν οὐκ εἶ πάσῃ, οἰκῆα 66
 Τοῦτῳ τῷ παιδίῳ νικοποιεῖ θεομητορ ἐγὼ διὰ τῆς πολλάκις θαυμασμῶν 145
 Τραχεῖα τοῖς κρινομένοις ἢ κρίσις, οἶμαι φανήσεται 165
 Τῷ ἀπορεῖν σχεδῶν παλαιῶν ὄθεν ἂν ὑμῖν τὴν συνήθη παράθωμαι 108
 Τῷ ἐπεκτείνεσθαι, τὸ ῥαθυμεῖν ἀποθεν ἡμῶν βαλῶμεθα 79α
 Ὑμῶν δὲ παῖδες τὴν ἄκραν ἀκρασίαν 168

Φασίν οἱ ἱστορικοὶ ὅτι τὰ χηνῶν λίθον ἐμβάλλουσι τῷ στόματι 103
 Φέρε δὴ καὶ παρ' ἡμῖν ἀγώνισαι παῖ 39
 Φέρε χορὲ τῷ μύρον εἰ αἰρή Νικολάω τὸ ὄνομα 121
 Φέρε ὦ φιλότης τὴν ἀνὰ χεῖρας ἀναπτύξαντες βίβλον 189
 Φεῦγ' ἀπ' ἐμῆς κραδῆς ὁ ἡπῶν δόλια κατ' ἐμοῦ 185
 Φθάσας ἡμᾶς τὸ γεωργεῖν ὑπήνεσεν Ἡσίοδος ὡς ὠφῶς 151
 Φροντίδα ποιησώμεθα τῷ τῶν ψυχικῶν ἔλαιον ἐναποθέσθαι 79β
 Χθές συνεσταυροῦμην Χριστῷ, σήμερον συνδοξάζομαι 203
 Χριστὸς γεννᾶται τὸν πρόσφορον αὐτῷ δοξασμὸν αἰρετίσασθ' αἱ 137
 Ὡ καινοῦ θαύματος· ὁ συνέχων τὸ δλον νῦν λόγῳ πάσχει καὶ ξύλω 139
 Ὡρα, ὦ νέων σύλλογε, καὶ ὑμῖν ἡ τῶν ἀγῶνων ἐφέστηκε 212

Εὔρετήριο τῶν σχεδογράφων

Ἄνωυμος, Ἀγχιάλου (μητροπολίτης) 153
 Ἄνωυμος, Βουλγαρίας (μητροπολίτης) 169
 Ἄνωυμος, Ἡρακλείας (μητροπολίτης) 36, 134, 152
 Ἄνωυμος, Κορίνθου (μητροπολίτης) 130, 135, 140, 150, 151, 156, 175, 183
 Ἄνωυμος, Κυζίκου (μητροπολίτης) 148
 Ἄνωυμος, Μαρωνείας (μητροπολίτης) 212
 Ἄνωυμος, Μαρωνείας (μητροπολίτης) παλαιὸς 132
 Ἄνωυμος, Ῥόδου (μητροπολίτης) 145, 159, 177, 187, 197· πρβ. καὶ Λέων Ῥόδου
 Ἀλέξιος ἐπὶ τῶν δεήσεων, σεβαστὸς 114
 Ἀλέξιος Συναχηρεῖμ 158
 Βαρνάβας Κύπρου 186
 Βασίλειος ἀγιοπαυλίτης μαῖστωρ 161· πρβ. καὶ Βασίλειος ὁ τοῦ Κερκύρων
 Βασίλειος Ἀλιάτης, σχειδευτὴς 206
 Βασίλειος Κύπρου 149
 Βασίλειος ὁ τοῦ Κερκύρων, ἀγιοπαυλίτης μαῖστωρ 162, 207, 209, 210· πρβ. καὶ Βασίλειος ἀγιοπαυλίτης
 Βασίλειος Χορδός, ἀγιοπαυλίτης μαῖστωρ 122
 Βαφειώπωλος 84, 113, 119, 157, 160
 Βερίστωρ (;) 98
 Γεώργιος 144
 Γεώργιος ὁ τοῦ Μύρων, πρῶην ἀγιοτεσσαρακοντίτης μαῖστωρ 83, 115, 155, 171· πρβ. Καυθεῖς
 Γεώργιος Χαρτοφύλαξ 141
 Εὐγενειανὸς 111
 Θεόδωρος Πρόδρομος 198, 199· βλ. καὶ Πρόδρομος
 Ἰωαννίκιος μοναχὸς 1, 3, 31, 40, 45, 55, 73, 76, 79α-ε, 88, 90, 95, 102, 137, 138, 163, 176, 181, 203
 Καλλικλῆς 116, 164, 184, 188
 Καυθεῖς 105, 168· πρβ. καὶ Γεώργιος ὁ τοῦ Μύρων
 Κωνσταντῖνος Μανασσῆς· βλ. Μανασσῆς Λέων Ῥόδου 60, 74· πρβ. καὶ Ἄνωυμος, Ῥόδου (μητροπολίτης)
 Λιβάδ(;) 136
 Μανασσῆς 205, 208
 Μανουὴλ τοῦ ὀστέου, πρωτοκουροπαλάτης 154
 Μιχαὴλ Ἀττικὸς 133
 Μουζάλων 123, 147, 179, 180· βλ. καὶ Νικόλαος Μουζάλων
 Νικήτας Εὐγενειανὸς· βλ. Εὐγενειανὸς Νικήτας Περιβλεπτηνὸς 33, 38, 53, 185, 195, 200· βλ. καὶ Περιβλεπτηνὸς Νικήτας Σκουταριώτης 126, 211· βλ. καὶ Σκουταριώτης
 Νικόλαος Μουζάλων, δεσπότης 65· βλ. καὶ Μουζάλων
 Περιβλεπτηνὸς 103, 124, 174, 178· βλ. καὶ Νικήτας Περιβλεπτηνὸς
 Πρόδρομος 117, 118, 121, 166, 172, 173· βλ. καὶ Θεόδωρος Πρόδρομος
 Σέργιος φιλόλογος 29
 Σκουταριώτης 167· βλ. καὶ Νικήτας Σκουταριώτης
 Στέφανος κατωτικὸς 146
 Στυλιανὸς 143
 Φύλαξ 128
 Χανδρηνὸς 201, 202, 204
 Χριστόδουλος ἀγιοευπίτης, νυνὶ ἀγιοτεσσαρακοντίτης μαῖστωρ 112